

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Antsla valla terviseprofiil ja tegevuskava 2011-2014

ANTSLA 2011

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	4
1. ÜLDANDMED.....	5
ASEND JA PINDALA.....	5
AASTA KESKMINE RAHVAARV.....	6
RAHVASTIKU SOOLINE JAOTUS.....	7
RAHVASTIKU VANUSELINE JAOTUS.....	8
ASUSTUSTIHEDUS.....	9
ELUSSÜNNID.....	9
SURMAD.....	10
LOOMULIK IIVE.....	12
RÄNNE.....	13
RAHVASTIKU RAHVUSLIK JAOTUS.....	14
KOHALIKU OMAVALITSUSE EELARVE.....	14
TULUMAKSU LAEKUMINE.....	14
DEMOGRAAFILINE TÖÖTURUSURVEINDEKS.....	15
2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED.....	16
TÖÖTURU SITUATSIOON.....	16
Maksumaksjad (sh. miinimumpalga saajad).....	16
Keskmise brutotulu.....	18
Majanduslikult aktiivsed üksused/ ettevõtted.....	18
Töötus.....	20
TOIMETULEK.....	21
Ravikindlustusega kaetud.....	21
Puuetega isikud.....	21
Toimetulekutoetused.....	23
Täiendavad sotsiaaltoetused.....	24
Sotsiaalteenused.....	25
KAASATUS KOGUKONNA TEGEVUSTESSE.....	26
Kogukonna motivaatorid.....	26
Elanike kaasamine.....	26
Naabrivalve piirkondade arv.....	27
Kultuurielus osalemise ja tarbimise võimalus.....	27
3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG.....	28
ÕPILASTE ARV HARIDUSASUTUSTES.....	28
KOOLIKOHUSTUSE TÄITMINE.....	29
NOORTE SÜÜTEOD.....	30
LASTE JA NOORTEGA TEGELEVAD ASUTUSED.....	31
LASTELE OHUTU ELU- JA ÕPIKESKKOND.....	33
KOOLI / LASTEAIA TERVISETEENUSE OLEMASOLU.....	33
Kohaliku omavalitsuse poolne initsiatiiv ja toetused tagamaks teenuste kättesaadavust.....	33
Koolitoit.....	34
ÕPILASTRANSPORT.....	34
4. TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND.....	35
HUVITEGEVUS JA VABA AJA VEETMISE KOHAD.....	35
ÜLDKASUTATAVAD SPORDIRAJATISED JA TERVISERAJAD.....	35
TRANSPORT JA TEEDEVÕRK.....	36
KESKKONNA MÕJURID.....	36

KURITEOD.....	37
LIIKLUSKURITEOD JA -ÕNNETUSED.....	39
TULEKAHJUD	40
ALKOHOLI MÜÜVAD KAUPLUSED.....	41
KOHALIKU OMAVALITSUSE ALKOHOLIPOLIITIKA.....	41
TERVIST EDENDAVAD ASUTUSED	41
5. TERVISLIK ELUVIIS.....	41
TERVISEALASE TEABE KÄTTESAADAVUS.....	41
TERVISLIKU ELUVIISI TOETAVAD ÜRITUSED PAIKKONNAS.....	41
6. TERVISETEENUSED.....	42
TERVISHOIUTEENUSED.....	42
NÕUSTAMISTEENUSED.....	42
Terviseprofili eesmärkide saavutamise vahendid.....	44
Üldandmed.....	44
Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused	44
Laste tervislik ja turvaline areng.....	45
Tervislik elu-, õpi- ja töökeskkond.....	46
Tervislik eluviis.....	47
Tervishoiuteenuste pakkumine	48
Tegevuskava aastani 2014.....	49
Kokkuvõte.....	50
ÜLDHINNANG Antsla valla terviseindikaatoritele 2005-2010.....	52
Kasutatud kirjandus ja dokumendid.....	54

SISSEJUHATUS

Igal omavalitsusel on tema halduspiirkonnas elavate inimeste tervise hoidmisel ja parandamisel oluline roll. Seda põhjusel, et kohalikul tasandil kavandatakse ja viiakse ellu just selle keskkonna prioriteetseid suundi. Samas on terve elanikkond omavalitsuse üheks suuremaks rikkuseks.

Teades oma paikkonna olulisemaid terviseriske ja muid tervisega seonduvaid näitajaid, saab pöörata tähelepanu nendele teguritele, mis vajavad parandamist. Probleemide lahendamine saab alguse sellest kui teatakse probleemi olemasolust. Seda nii inimese kui kohaliku omavalitsuse tasemel.

Käesolev dokument on esimene Antsla valla terviseprofiil.

Terviseprofiilis esitatakse ülevaade olulisematest, inimeste tervist nii otseselt kui kaudselt mõjutavatest teguritest. Profiili analüüsimisel selguvad tervist mõjutavad tegurid ning parandamist vajavad eluvaldkonnad. Tegevuskava osas tehakse ettepanekuid tervist edendavate tegevuste läbiviimiseks.

Lõppkokkuvõttes juhitakse volikogu, vallavalitsuse ning elanikkonna tähelepanu võimalikele terviseriskidele siinses piirkonnas ning võimalustele neid riske maandada.

Kuigi antud ülevaate nimetus on Antsla valla terviseprofiil, võib seda vaadelda ka omavalitsusüksuse kui terviku hetkeolukorda.

Tekstilises osas välja toodud statistiline materjal pärineb aastast 2010 juhul kui pole teisiti osundatud

Terviseprofiil - olemus ja eesmärgid

Terviseprofiil on elanike tervise ja seda mõjutavate tegurite kvantitatiivne ja kvalitatiivne kirjeldus, mis määratleb probleemid, sekkumist nõudvad valdkonnad ja vajalikud tegevused. Terviseprofiili koostamine on kokkuvõtliku hinnangu andmine kogukonna ja elukeskkonna seisundile. Profiil määratleb ära ka selle, milliste meetoditega on kõige otstarbekam probleeme lahendada.

Terviseprofiili koostamisel on kasutatud Antsla valla poolt kogutavaid statistilisi andmeid, Statistikaameti andmebaasi ning Võru Maakonna üldisi näitajaid.

Terviseprofiil on seotud Antsla valla arengukavaga, mis tähendab, et tegemist ei ole vaid kitsalt valdkondliku dokumendiga.

Terviseprofiili koostamisel on kasutatud peamise juhendmaterjalina „Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofiili koostamine juhised“ Tallinn 2009 ja TAI poolt väljatöötatud „Kohaliku omavalitsuse indikaatorid“.

Kõik indikaatorid on analüüsitud ja neile on antud hinnang. Antud hinnang võimaldab edaspidi hõlpsasti teisendada andmeid lihtsamatesse - „valgusfoori tüüpi“ tabelitesse. Viimane on esitatud käesoleva terviseprofiili lõpus.

Terviseprofiil on suunatud Antsla valla elanike terviseteadlikkuse tõstmiseks ja tervisemõjurite paremaks mõistmiseks.

Teiseks oluliseks sihtgrupiks on erinevate valdkondade spetsialistid ja otsuste tegijad. Täpsemalt on eesmärgiks nende tervistemaatika mõistmise parandamine ning valdkondadevahelise koostöö suutlikkuse tõstmine parema tervise nimel.

Igas peatükis olevatele indikaatoritele on antud 5- palli süsteemis hinnang.

Väga hea – kui näitaja on tublisti paranenud

Hea – kui näitaja on veidi paranenud

Rahuldav – kui näitaja pole perioodil muutunud

Halb – kui näitaja on langustendentsiga

Väga halb – kui näitaja on väga halb

1. ÜLDANDMED

ASEND JA PINDALA

Antsla vald asub Kagu-Eestis, Võru maakonna lääneosas. Ühist piiri omab Antsla vald mitmete omavalitsustega - põhjas Urvaste vallaga, kirdes Sõmerpalu vallaga, idas Rõuge vallaga, kagus Varstu vallaga, lõunas Mõniste vallaga, edelas, läänes ja loodes vastavalt Valga maakonna Karula ja Tõlliste valdadega.

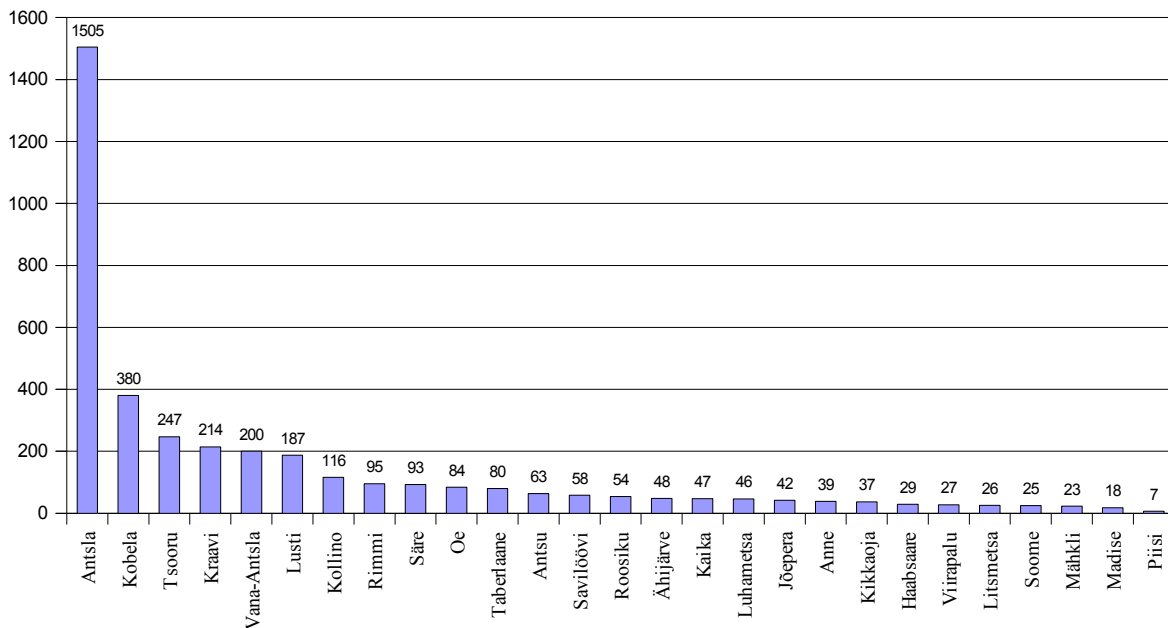
Pindalalt 27 078,9 ha on Antsla vald suurim Võrumaal, rahvaarvult Võru valla järel teisel kohal (2011.a 1. jaanuari seisuga **3 791** elanikku). Valla keskus Antsla linn jääb maakonnakeskusest Võrust 35 km kaugusele, Tartusse on 83 km, Tallinna 277 km.

Vallas on 24 küla, 2 alevikku: Kobela ja Vana-Antsla ning üks linn - Antsla.

Ajalooliselt on vallas välja kujunenud kolm kanti. Kaika, Tsooru ja Antsla. Perioodil mil haldusüksuste piirid võrdusid kihelkondade piiridega, kuulusid ülalmainitud kandi vastavalt: Karula, Rõuge ja Urvaste kihelkondadesse.

Kaugemad majapidamised jäävad valla keskusest ~20 km kaugusele.

Antsla valla territooriumil on 1 riiklik kaitseala: Karula Rahvuspark, mis hõlmab Antsla valda 5125 ha ulatuses, moodustades 19% valla pindalast. Valla elanikkonnast elab rahvusparki territooriumil ~ 5,1% (190 in). See piirkond on valla kõige hõredama asustusega.

Joonis 1. Elanike arv Antsla valla asulates 2010 jaanuar (*Antsla vallavalitsus*)

AASTA KESKMINE RAHVAARV

Antsla valla elanike arv on alates aastast 1994 olnud pidevas languses. Kui 1994 aastal oli Antsla valla ja linna elanike arv kokku 5229, siis 2010 aasta alguseks oli elanikkond kahanenud 1379 inimese ehk peaaegu 27% võrra.

Sama perioodi jooksul vähenes elanikkond Võru Maakonnas veidi enam kui 19%.

Viimasel kümnel aastal on vähenemine keskmiselt 95 inimest aastas. Kõnekas on siinjuures fakt, et Võru maakonnas tervikuna on elanike arv samal perioodil vähenenud keskmiselt 250 inimese võrra aastas.

Võru maakonna vähenevast rahvaarvust moodustab vähenev Antsla elanikkond suhteliselt suure osa .

Tabel 1. Antsla valla elanike arv 2000-2010 Allikas: *Eesti Statistika andmebaas*

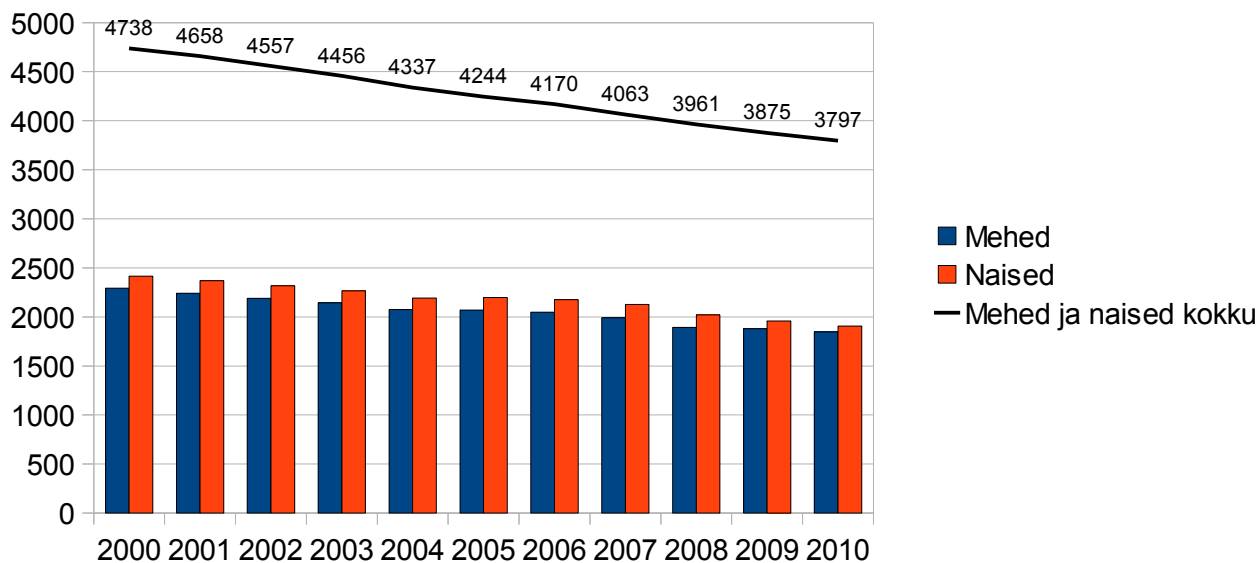
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mehed	2292	2240	2189	2142	2074	2070	2049	1990	1893	1878	1879
Naised	2415	2369	2316	2265	2193	2197	2176	2127	2021	1958	1959
Mehed ja naised kokku	4707	4609	4505	4407	4267	4267	4225	4117	3914	3836	3838

Indikaatori positiivne mõju: rahvaarvu vähenemine toimub stabiilselt ning muutusteta ning on seega kergesti prognoositav.

Indikaatori negatiivne mõju: rahvaarvu edaspidisel vähenemisel jõuab see piirini, mil Antsla valla omavalitsuslik staatus ja selle vajadus võib tekitada küsimusi.

Hinnang indikaatorile: Väga halb. Näitaja on olnud pikka aega ja stabiilselt langustrendis, mis viitab asjaolule, et väga kiireid muutusi paremuse suunas loota ei ole. Tegelikuses on elanike arv vallas veelgi väiksem. Rahvastikuregistris on inimesi kes tegelikult elavad välismaal või mujal Eestis, kuid pole pidanud vajalikuks vastavat muudatust rahvastikuregistrisse kanda.

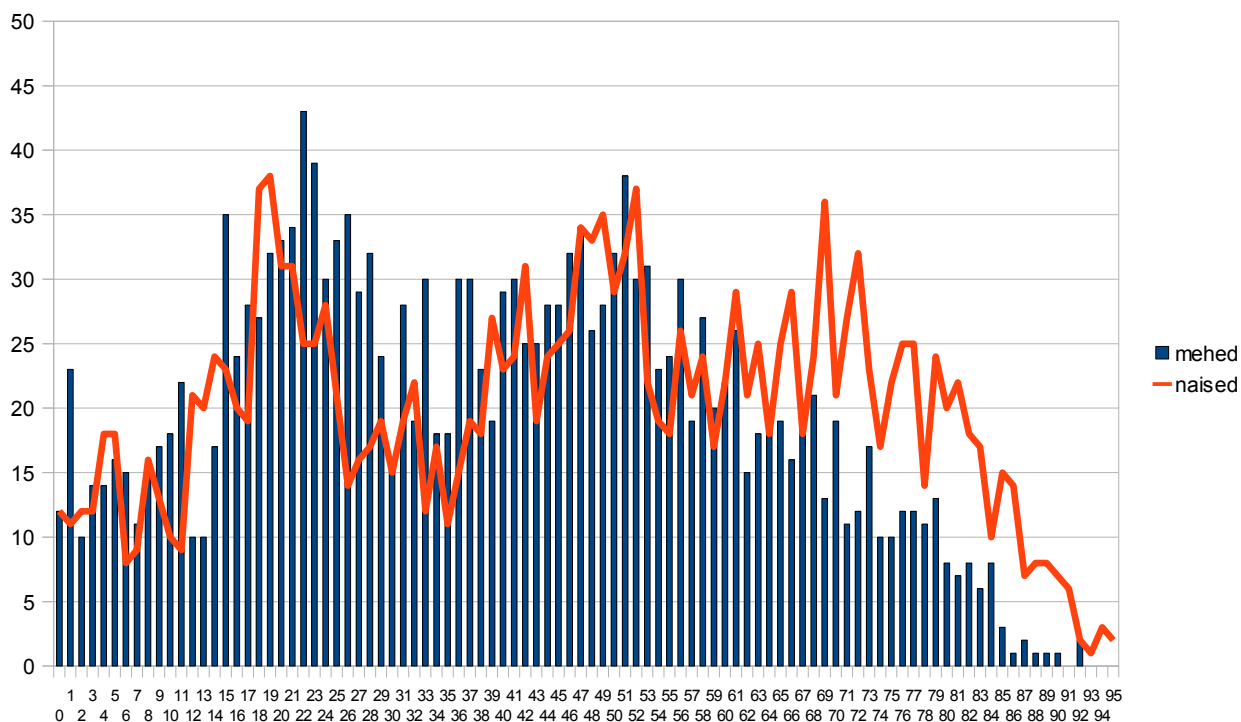
RAHVASTIKU SOOLINE JAOTUS

Joonis 2. Antsla valla aastakeskmise elanike arv aastatel 2000-2010 (*Antsla Vallavalitsus*)

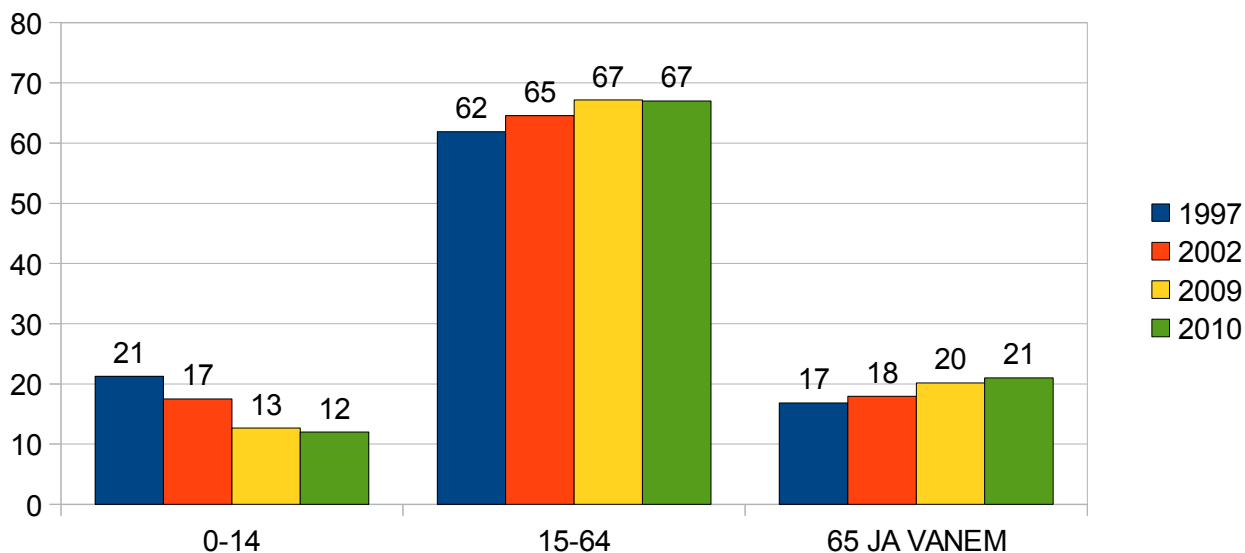
Naisi ei ole väga palju rohkem kui mehi, keskmiselt on neid aastati 1,5 % võrra rohkem. Küll on erinevused suuremad vanusgrupiti.

Hinnang indikaatorile: Rahuldav. Naisi ja mehi elab vallas peaaegu võrdselt. Kui nooremates vanusrühmades on poisse ja tüdrukuid võrdselt, siis alates 21. eluaastast 37. -ni on märkimisväärne meeste ülekaal. Kolmekümne seitsmenda eluaastast kuni pensionieani on taas mehi naisi võrdselt ning alates pensionieast on juba naisi rohkem kui mehi. Negatiivsemaks muudab indikaatori meeste enamus vanusgrupis 19-30, jäädakse üksi. Nii on selles vanusrühmas mehi 380. Naisi on 276, mis on enam kui 100 võrra vähem.

Joonis 3. Antsla valla elanike soolis-vanusedine koosseis (*Antsla Vallavalitsus*)

RAHVASTIKU VANUSELINE JAOTUS

Joonis 4. Vanuskoosseis (%) ja selle muutumine aastatel 1997-2010 (*Antsla Vallavalitsus*)

Hinnang indikaatorile: Rahuldav. Seepärast, et tööaliste inimeste osatähtsus on suur. Kui aga vaadata 0-14 aastaste rühma, siis viimase 10 aasta jooksul on nende osakaal vähenenud, lausa kaks korda. Prognooside kohaselt väheneb nende osatähtsus aastaks 2015, 10 protsendini. Tööelisi saab sel ajal olema ~70 % elanikkonnast. Pensioniealiste osatähtsus jääb samaks. Kui rahvastiku vähenemine vallas jätkub, muutub hinnang indikaatorile halvemaks.

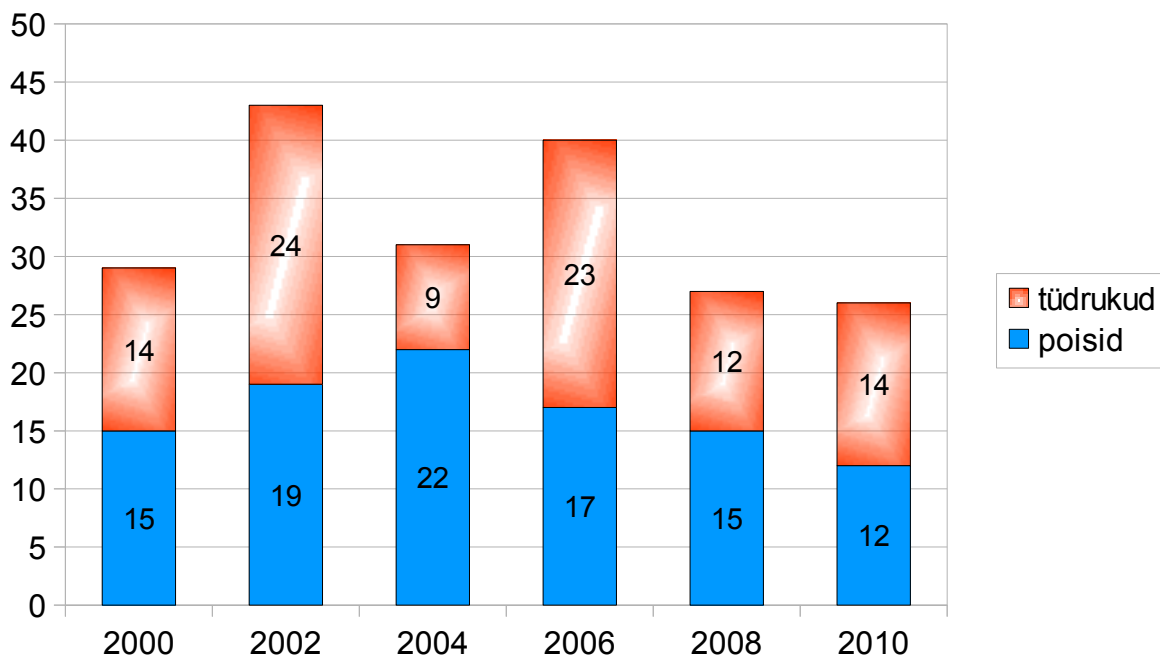
ASUSTUSTIHEDUS

Antsla valla keskmine asustustihedus on 14 in/km². Piirkonniti on see aga väga erinev. Antsla vallas on kolm selgelt eristuvat piirkonda - kanti. Antsla ja selle lähiümbrus, 6 km raadiuses on suhteliselt tihedalt asustatud. Tsooru kant on juba hõredama asustusega ning Kaika kandis on asustustihedus veelgi väiksem. Samas asuvad nii Tsooru kui Kaika kant vallakeskusest 10 - 20 km kaugusel.

Hinnang indikaatorile: Rahuldav. Asustustihedus on viimasel kümnel aastal pidevalt vähenenud. Hajaasustuspiirkonnas häirib see kohati sealsete elanike elukondlike ja sotsiaalsete vajaduste rahuldamist.

ELUSSÜNNID

Elussünnide all mõistetakse elustunnustega lapse sündi sõltumata raseduse kestusest.

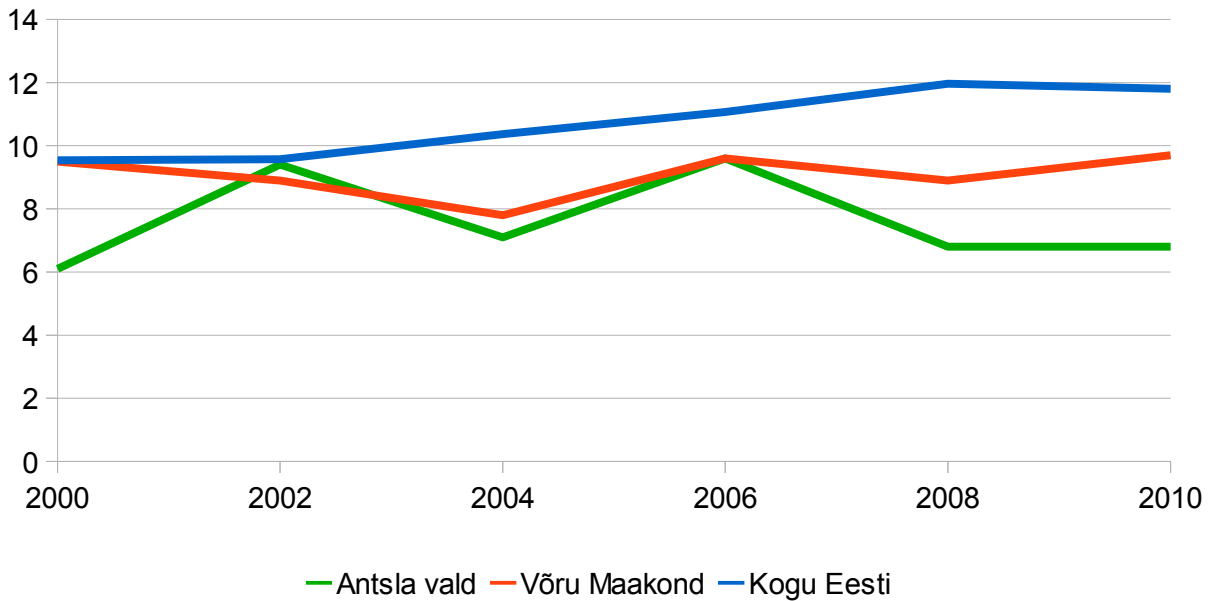
Joonis 5. Elussünnid Antsla vallas soo järgi (*Antsla Vallavalitsus*)

Viimasel kümnel aastal on sündimus aastati kõikunud. Pikemat ajaperioodi vaadeldes on sündimus tugevalt langenud. Aastatel 1990-1995 oli elussünnide arv keskmiselt 49 aastast. Viimase nelja aasta keskmine on aga 32 sündi aastast.

Vaadeldes joonist 6 näeme, et sündimuse üldkordaja (sünte 1000 elaniku kohta aastas) on valdava osa perioodist 2000-2010 olnud madalam kui Võru maakonnas ja Eestis keskmiselt.

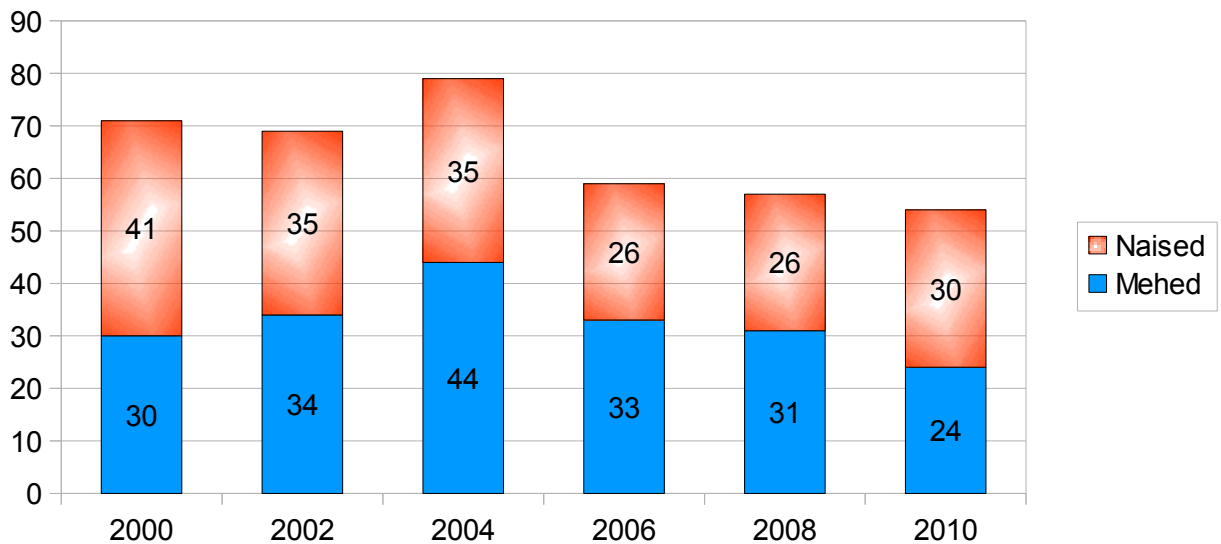
Eelkõige on selle põhjuseks kooli lõpetanud noorte naiste lahkumine vallast - haridusteed soovivad jätkata valdavalt naised.

Hinnang indikaatorile: Halb. Üldine sündimuse trend on langev ning kõikumine aastate lõikes suur. Samuti on sündimuse üldkordaja tunduvalt madalam Võru maakonna ja kogu Eesti keskmisest (joon 6).

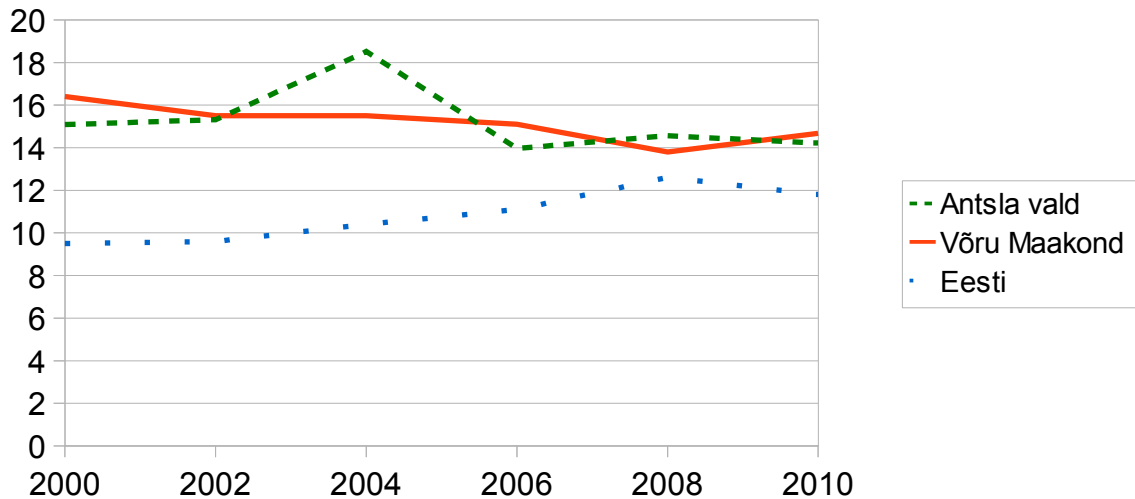
Joonis 6. Sündimuse üldkordaja (sündide arv 1000 el. kohta) võrdlus Antsla valla, Võru maakonna ja Eesti vahel (Eesti Statistikaamet)

SURMAD

Joonis 7. Surmade arv Antsla vallas aastatel 2000-2010 (Antsla Vallavalitsus)

Surmade arv ei iseloomusta olukorda adekvaatselt. Näitaja sõltub piirkonna rahvastiku vanusjaotusest, mistõttu kõrvutamise teiste piirkondadega ei anna reaalselt võrdlusmomenti. Võrrelda saaks keskmise eluea näitajat, kuid need andmed pole piirkondade lõikes kättesaadavad. Parim võrdlusnäitaja teiste piirkondadega on suremuskordaja. See on arv mis näitab surmade arvu aastas 1000 elaniku kohta, arvestades seejuures aasta keskmist elanike arvu.

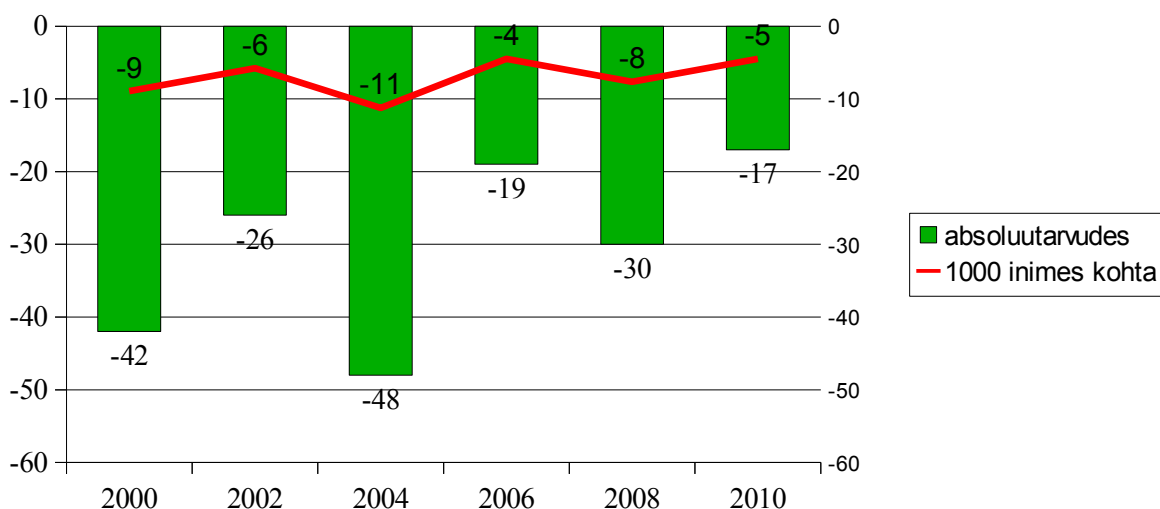

Joonis 8. Suremuse üldkordaja. Võrdlus: Antsla vald, Võru maakond, Eesti: aastatel 2000-2010 (Antsla Vallavalitsus, Statistikaamet, Võru Maavalitsus)

Hinnang indikaatorile: HEA Surmade koguarv on viimastel aastatel aeglaselt, kuid pidevalt vähenenud. Sama võib öelda ka suremuskordaja kohta. Tulenevalt demograafiliste protsesside tsüklilisusest on hetkel head ajad. Aastakümne pärast ning juhul kui Antsla valla elanike keskmine vanus suureneb muutub suremuskordaja näitaja võrdluses Eesti keskmisega halvemuse suunas.

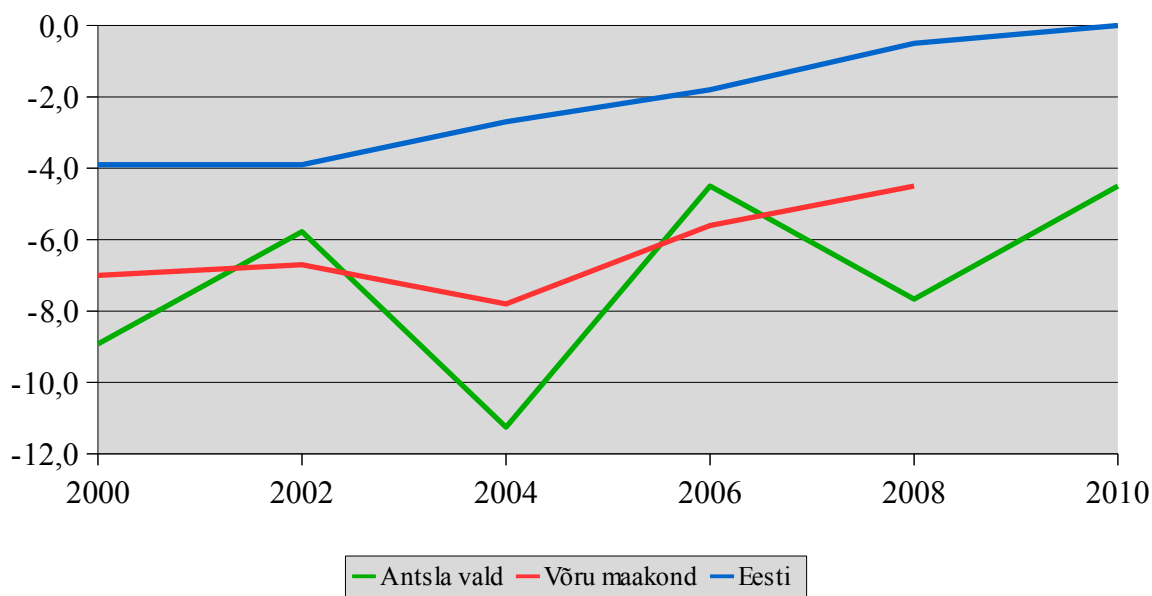
LOOMULIK IIVE

Loomulik iive on näitaja, mis näitab rahvastiku juurdekasvu aastas, arvestades ainult sünde ja surmasid.

Joonis 9. Loomulik iive Antsla vallas aastatel 2000-2010 (*Antsla Vallavalitsus*)

Saamaks võrdlusmomenti teiste piirkondadega väljendatakse näitajat 1000 elaniku kohta. Saadav number näitab, milline on rahvaarvu muutus arvestatuna 1000 elaniku kohta.

Joonis 10. Loomulik iibe kordaja Antsla vallas, Võru maakonnas ja Eestis (*Antsla Vallavalitsus, Statistikaamet, Võru Maavalitsus*)

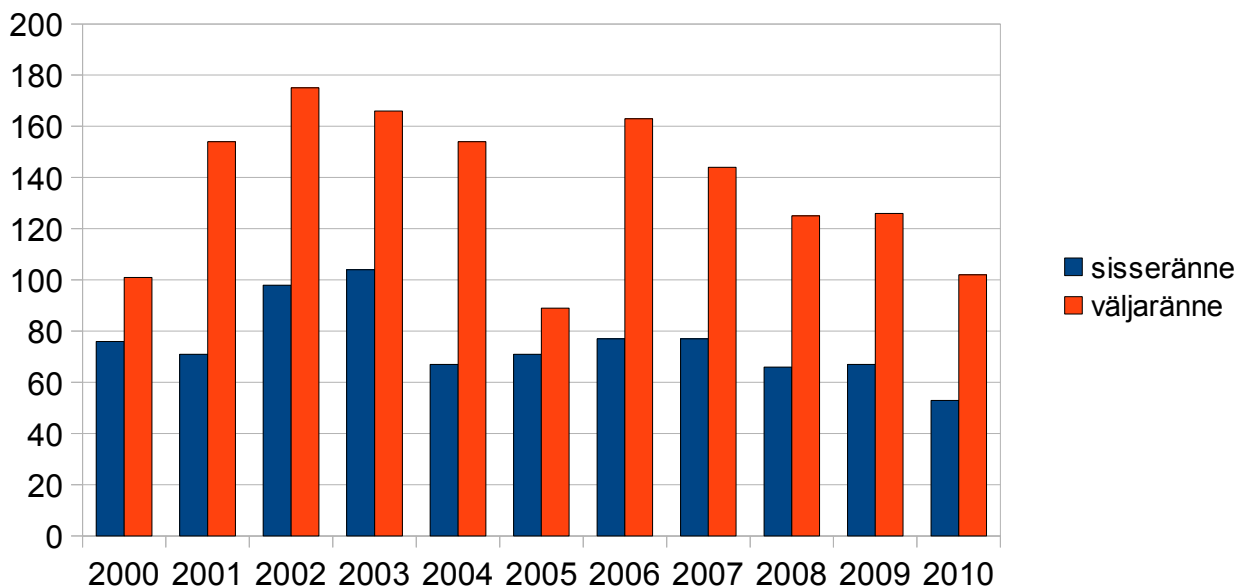
Antsla vallas on loomulik iive olnud negatiivne alates aastast 1997.

Antsla vallas ja Võru maakonnas tervikuna on loomulik iive tunduvalt negatiivsem kui Eestis tervikuna. Iibe kordaja on viimastel aastatel mõnevõrra paranenud, kuid endiselt kahaneb elanike arv Antsla vallas iibe tulemusena kiiremini kui Eestis keskmiselt.

Hinnang indikaatorile: Väga halb Näitaja on olnud negatiivne pika aja jooksul. Viimasel viiel aastal võib täheldada mõningast paremist, mis on tingitud aga demograafiliste protsesside tsüklilisusest.

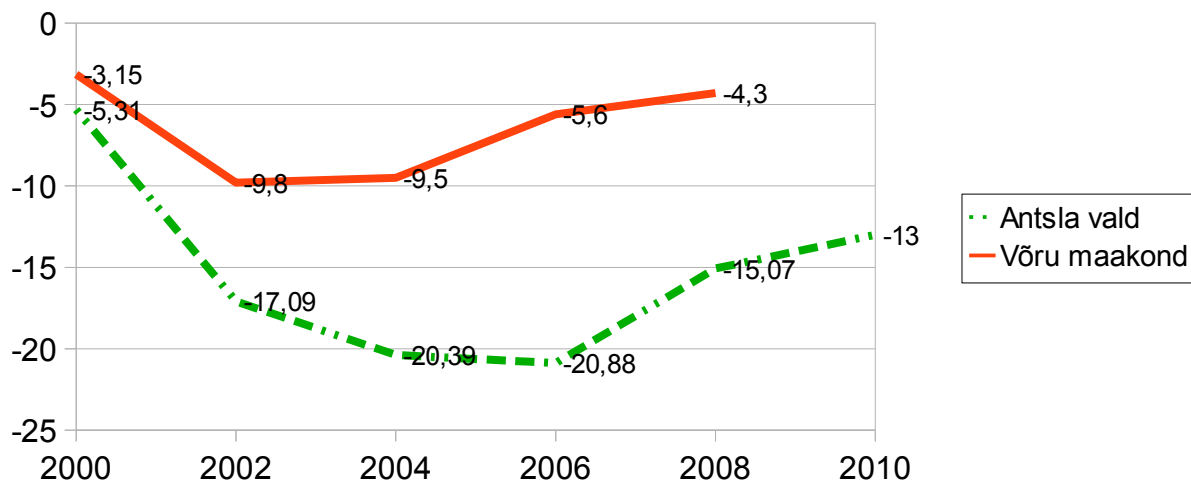
RÄNNE

Rände indikaatorid näitavad, kas omavalitsuse elanike arv rände tulemusena väheneb või suureneb. Võrdlemaks näitajaid Eesti või Võru maakonna vastavate näitajatega tuleb kasutada näitaja suhtarvu 1000 elaniku kohta

Joonis 11. Sisse- ja väljaränne Antsla vallas 2000-2009 (Antsla Vallavalitsus)

Viimasel kümnel aastal on Antsla valla elanike arv rände tulemusel kahanenud. Viimasel viiel aastal ületab väljaränne sisserännet ligi kaks korda.

Joonis 12. Rändesaldo üldkordaja (sisse- ja väljarände vahe 1000 el kohta) Antsla vallas ja Võru maakonnas 2000-2010 (Antsla Vallavalitsus, Võru Maavalitsus)

Antsla valla rändesaldo üldkordaja on viimastel aastatel olnud kuni kolm korda kõrgem, kui Võru maakonna keskmine.

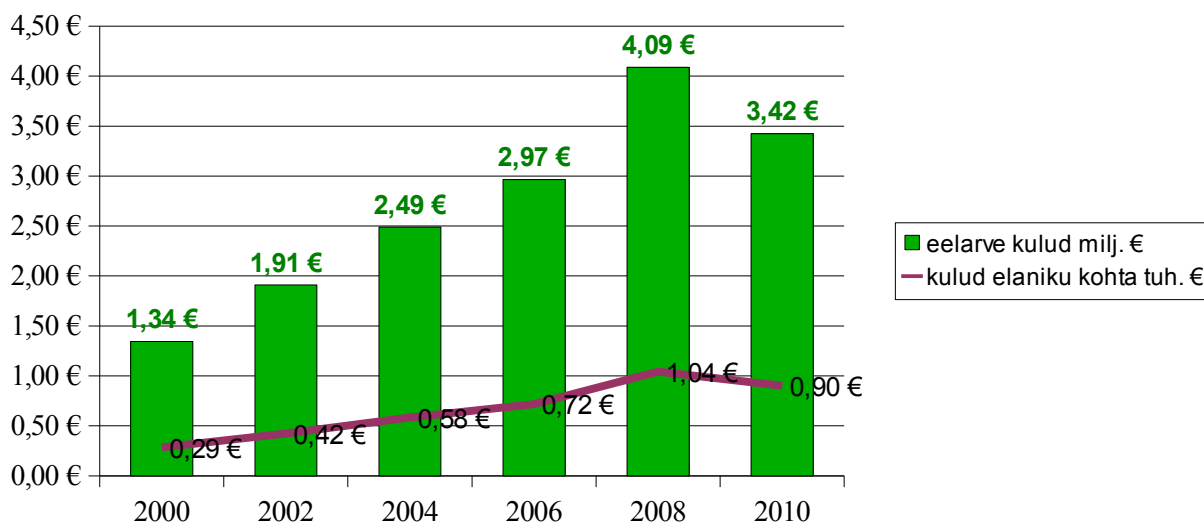
Hinnang indikaatorile: Väga halb. Rände tulemusel väheneb elanike arv vallas kiiresti. Alates 2006. aastast on rändesaldo hakanud vähenema, kuid on endiselt kõrge.

RAHVASTIKU RAHVUSLIK JAOTUS

Antsla vallas moodustavad eestlased kogu rahvastikust 98%. Venelasi on 1% ning 1% moodustavad soomlased ja ukrainlased ja teised rahvused. Andmed rahvuse kohta pärinevad Rahvastikuregistrist. Rahvuslik jaotus Antsla vallas ei loo tingimusi, mis mõjutaks kuidagi elanikkonna tervist.

KOHALIKU OMAVALITSUSE EELARVE

Indikaator näitab omavalitsuse rahalisi võimalusi elanikele tervislikuma elukvaliteedi tagamiseks.

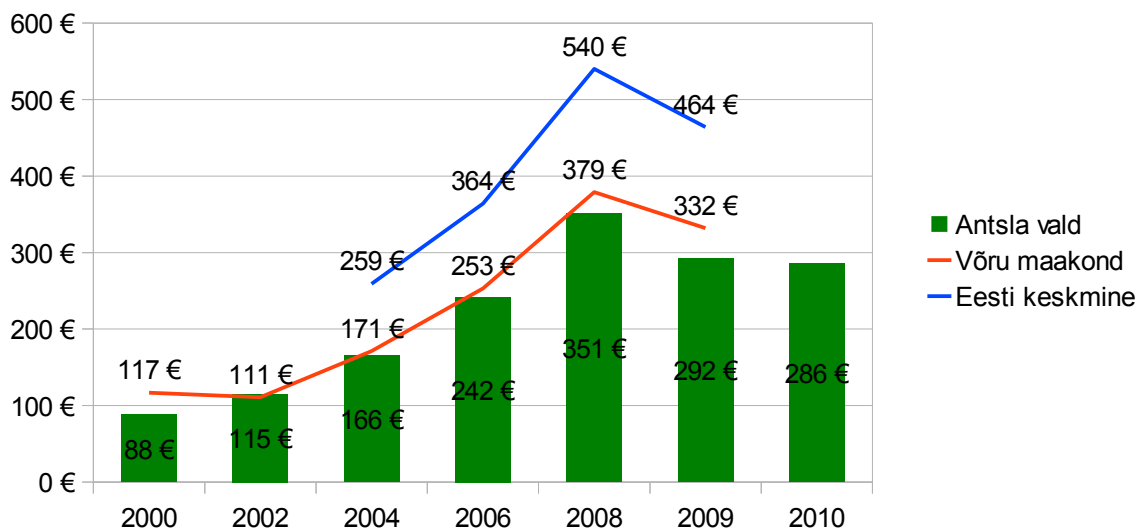
Joonis 13. Antsla valla eelarve kulud elaniku kohta 2000-2010 (*Antsla Vallavalitsus*)

Viimase kümne aasta jooksul on vallaeelarve kulud elaniku kohta igal aastal valdavalt suurenenud. Muutus toimus 2009. aastal, mil kulud langesid. Langus jätkus ka 2010 eelarveaasta osas. 2011. aasta vallaeelarve jätkab kolme viimase aasta trendi - olles eelmisest eelarvest väiksema mahuga.

Hinnang indikaatorile: Rahuldav. Omavalitsuse võimalused terviseedendamiseks on pikemas perspektiivis paranenud. Samas on majanduslikud olud viimase kolme aasta jooksul halvenenud. Võttes arvesse elanikkonna vähenemise saab öelda, et vallaeelarve kulud elaniku kohta püsivad stabiilsena.

TULUMAKSU LAEKUMINE

Kui aastatel 2000-2008 elanike heaolu, lähtudes tulumaksu laekumisest pidevalt paranes, siis sellele järgnenud perioodil on olukord vastupidine. Küll tuleb nentida, et 2010 aastal oli tagasimineku minimaalne. Tulumaksu laekumiste osas on andmeallikad aastani 2003 Statistikaamet ning alates 2005 aastast Maksu- ja Tolliamet ning Rahandusministeerium.

Joonis 14. Tulumaksu laekumine Antsla valla eelarvesse elaniku kohta aastas ning Võru Maakonnas ja Eestis keskmiselt (*Maksu- ja Tolliamet, Rahandusministeerium*)

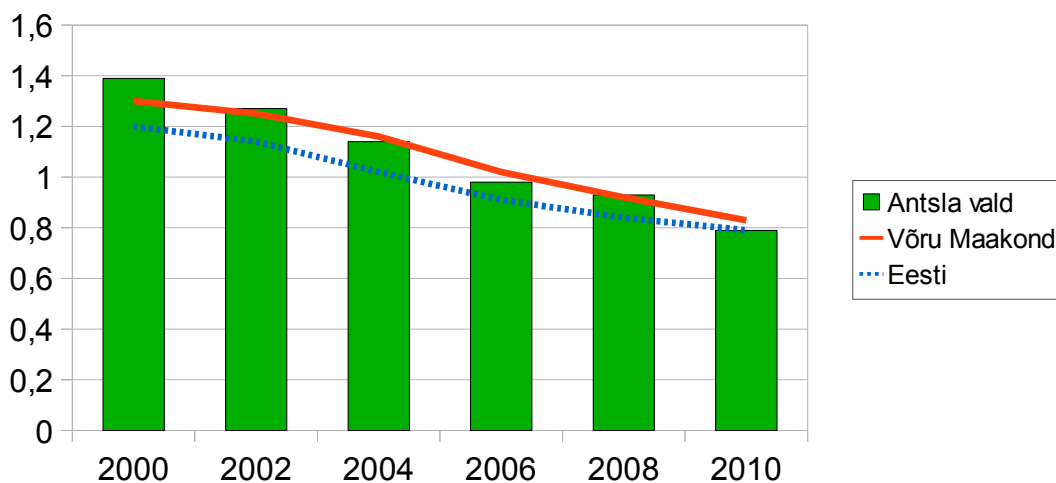
Hinnang indikaatorile: HALB. Halb on olukord just seetõttu, et võrreldes Eesti keskmisega on seis muretsema panev. Antsla valla näitajad mõnevõrra tagasihoidlikumad kui Võru maakonnaga võrreldes. Nii olid 2010 aastal laekumised elaniku kohta Võru maakonnas väiksemad vaid Meremäe, Mõniste ja Urvaste vallas.

DEMOGRAAFILINE TÖÖTURUSURVEINDEKS

Demograafiline töötururindeks on eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5-14-aastased) ja sealt vanuse tõttu potentsiaalselt lahkuvate inimeste (55-64-aastased) suhe.

Kui indeks on ühest suurem, siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

Näitaja võimaldab omavalitsusel kavandada vastavaid strateegilisi tegevusi ning erinevaid programme olukorra tasakaalustamiseks.

Joonis 15. Demograafiline töötururindeks aastatel 2000-2010 Antsla valla, Võru maakonna ja Eesti näitel (*Eesti Statistikaamet*)

Järgmisel kümnendil siseneb tööturule vähem inimesi kui sealt vanuse tõttu lahkub. Ainult seda näitajat aluseks võttes on loota, et vähenema hakkab tööpuudus ning õige pea on kimbutamas taas tööjõupuudus. Negatiivse aspektina kaasneb tulumaksu laekumise vähenemine. Vähenemist võib kompenseerida vaid brutopalgas suurenemine

Hinnang indikaatorile: HALB. Põhjusel, et nii Eesti, Võru maakonna kui Antsla valla näitajad on ühtlaselt halvad. Surve töötavale elanikkonnale suureneb, pidamaks ülal noori ning eelkõige vanemaid inimesi.

2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDSED VÕIMALUSED

Kuigi sotsiaalse sidususe kontseptsioon on viimastel aastatel pälvinud suurt tähelepanu nii uurijate kui poliitikute poolt, ei ole sotsiaalse sidususe kohta ühtset mõistet. Euroopa Liidu kontekstis käsitletakse sotsiaalset sidusust kui mõistet, millega kirjeldatakse ebavõrdsuse määra ning sotsiaalsete suhete ja sidemete tugevust ühiskonnas.

Sidususel on otsene seos tervisega – mida suurem on sidusus, seda paremad on ka tervisenäitajad. Sidususe kõrge tase toetab ka sotsiaalset turvalisust, mis on omakorda oluline tervise mõjur. Sotsiaalset turvalisust iseloomustavad tööhõive, vaesuse ja kihistumise näitajad. Tõrjutud sotsiaalsete gruppide olemasolu on oluline risk inimeste tervisele, seevastu võrdsed võimalused ja võrdne ligipääs teenustele suurendavad sotsiaalset turvalisust ja sidusust ning parandavad tervisenäitajaid.

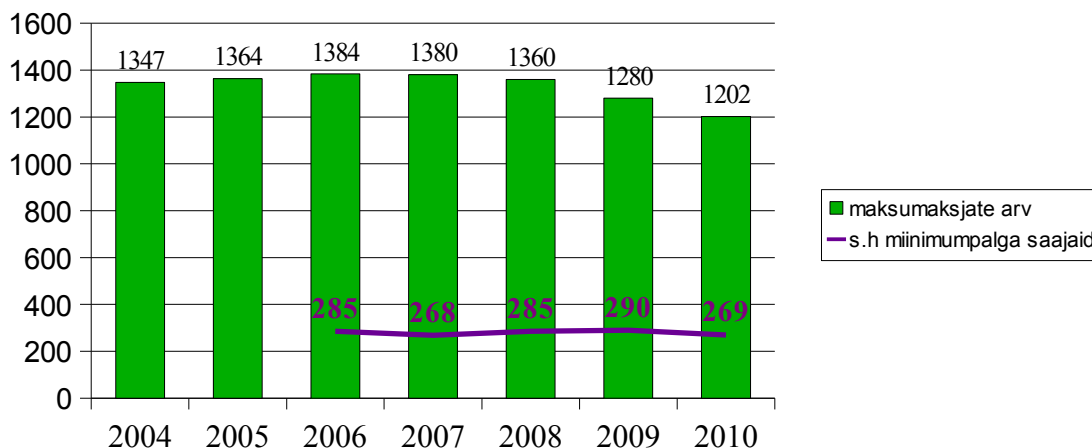
Euroopa Nõukogu (Council of Europe) näiteks aga kasutab järgnevat mõistet: *"Sotsiaalse sidususe all mõistame ühiskonna võimekust tagada oma kõigi liikmete heaolu, vähendada erinevusi ja vältida polariseerumist. Sidus ühiskond koosneb üksteist toetavatest vabadest inimestest, kes saavutavad oma ühiseid eesmärgi demokraatlikult."*

Alljärgnevalt on olemasolevatele andmetele ja teadmistele tuginedes kirjeldatud olukorda Antsla vallas. Kindlasti pole toodud faktid ning neist tulenevad järeldused lõplik tõde nagu ka see kui sotsiaalselt sidus on elanikkond Antsla vallas. Samuti ei selgu, kas ja kui suured on erinevused inimeste võimaluste osas.

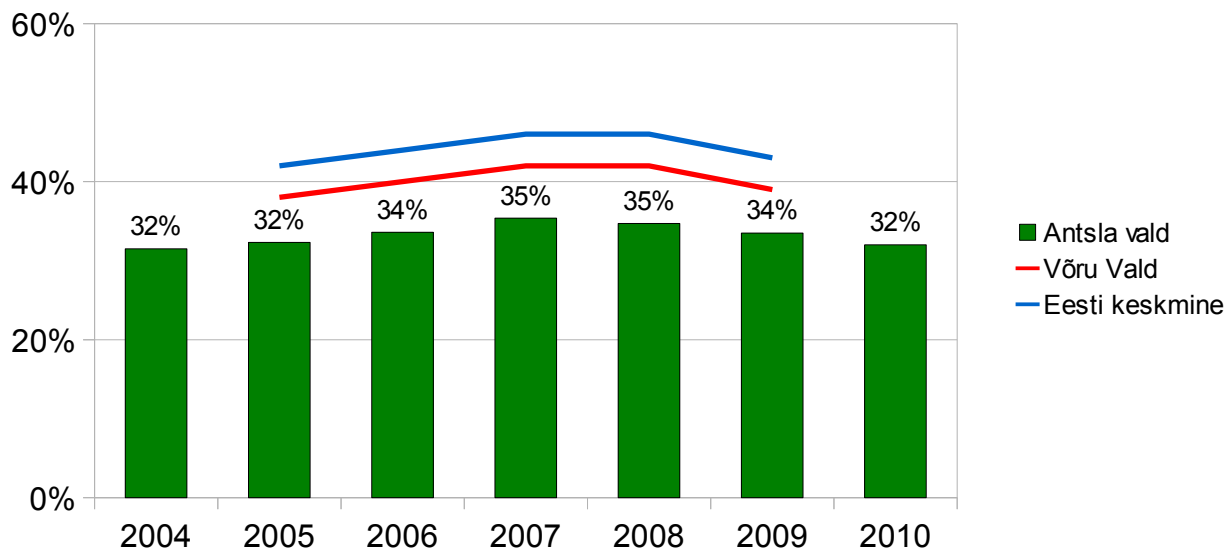
TÖÖTURU SITUATSIOON

Maksumaksjad (sh. miinimumpalga saajad)

Tegemist on inimeste arvuga Antsla vallas, kes Maksu- ja Tolliameti andmetel maksavad tulumaksu.

Joonis 16. Maksumaksjate arv Antsla vallas 2004-2010 (Maksu- ja Tolliamet)

Joonis 17. Maksumaksjate osatähtsus elanikkonnast (*Maksu- ja Tolliamet*)

Maksumaksjate osakaal näitab survet maksumaksjale, sotsiaalsfääri ülalhoidmiseks. Võrdlemaks vastavaid näitajaid teiste valdade või maakonna ja Eesti keskmisega, tuleb teada maksumaksjate osakaalu rahvastikust. Kahjuks pole andmed kõikide aastate kohta kättesaadavad. Samas, nagu jooniselt näha on osatähtsus Antsla vallas madalam Eesti keskmisest. Kuna Võru maakonna andmed pole kättesaadavad, on võrdlus toodud Võru vallaga. Seda põhjusel, et nende kohta olid võrreldavad andmed olemas.

Maksumaksjatest 20 ja enam protsenti saavad miinimumpalka. Kusjuures viimastel aastatel on miinimumpalga saajate osakaal suurenenud. See viitab asjaolule, et toimetuleku piiril elavate inimeste osatähtsus kasvab.

Nende andmete osas puudub samuti võrdlusmoment ülejäänud Eestiga. Võrrelda saab andmeid aga Võru vallaga.

Tabel 2. Miinimumpalga saajate osatähtsus Antsla ja Võru vallas (*Maksu- ja Tolliamet, Võru valla terviseprofiil*)

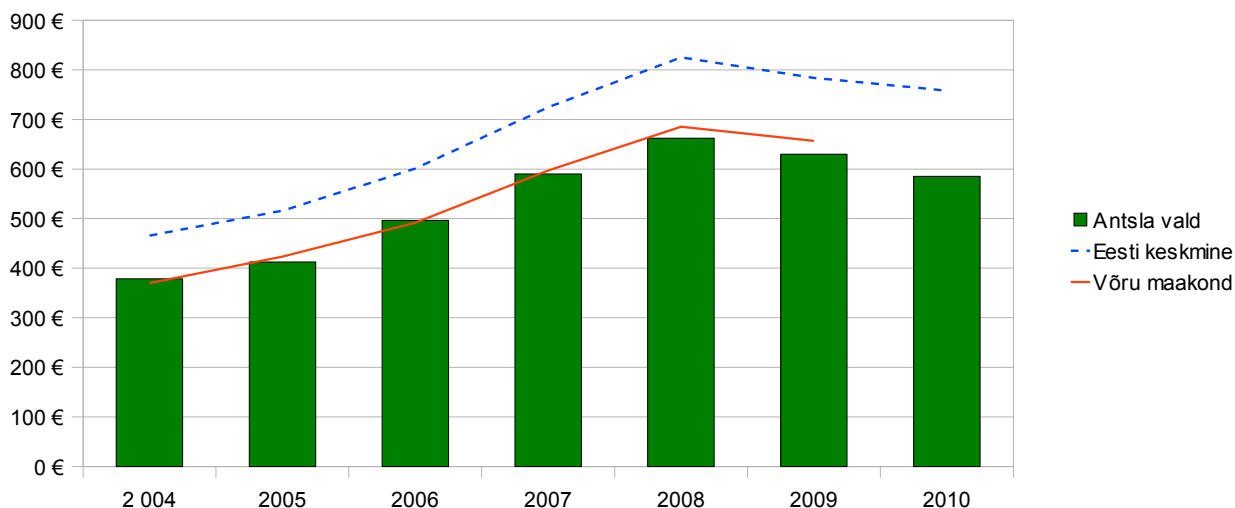
	2006	2007	2008	2009
Antsla vald	20,59%	19,42%	20,96%	22,99%
Võru vald	19,00%	18,00%	18,00%	22,00%

Hinnang indikaatorile: HALB. Maksumaksjate arv küll väheneb, kuid samavõrra väheneb ka elanike koguarv Antsla vallas. Negatiivsem on asjaolu, et suureneb miinimumpalga saajate osatähtsus. Samuti on koormus maksumaksjale tunduvalt suurem kui Eestis keskmiselt. Asjaolu, et nii paljud inimesed peavad toime tulema miinimumpalgaga, vähendab tunduvalt nii nende kui ka teiste pereliikmete, eelkõige aga laste võimalusi saada osa ühiskonnas pakutavast.

Keskmine brutotulu

Number näitab palka saavate inimeste keskmist brutopalka ühes kuus.

Näitaja kirjeldab omavalitsuse suhtelist jõukust, mis määrab kohaliku eelarve omatulude mahu elaniku kohta. Kui vaadata näitajat koos maksumaksjate osakaaluga elanikkonnast, siis aitab see kirjeldada võimalusi teenuste planeerimiseks ning paikkonna inimeste maksujõulisust. Suuremate tulude korral on suuremad võimalused avalikke teenuseid arendada, samuti on paremad võimalused planeerida investeeringuid tulevikku.

Joonis 18. Keskmine brutotulu aastatel 2004-2010 (*Maksu- ja Tolliamet*)

Alates aastast 2008 on brutotulu kahanenud. Inimeste sissetulekud on vähenenud.

Sissetulekute vahe Antsla valla ja Eestis keskmise vahel on pidevalt suurenenud. Asjaolu viitab mujal elavate eestimaalaste parematele võimalustele toimetulekuks. Alates aastast 2008. a on suurem ka Võru maakonna elanike keskmine sissetulek.

Hinnang indikaatorile: HALB. Näitaja on madalam nii Eesti keskmisest kui Võru maakonna keskmisest. Erinevus Eesti keskmisest viimase kasuks, suureneb pidevalt. Viimasel kolmel aastal on keskmine brutotulu Antsla vallas kahanenud.

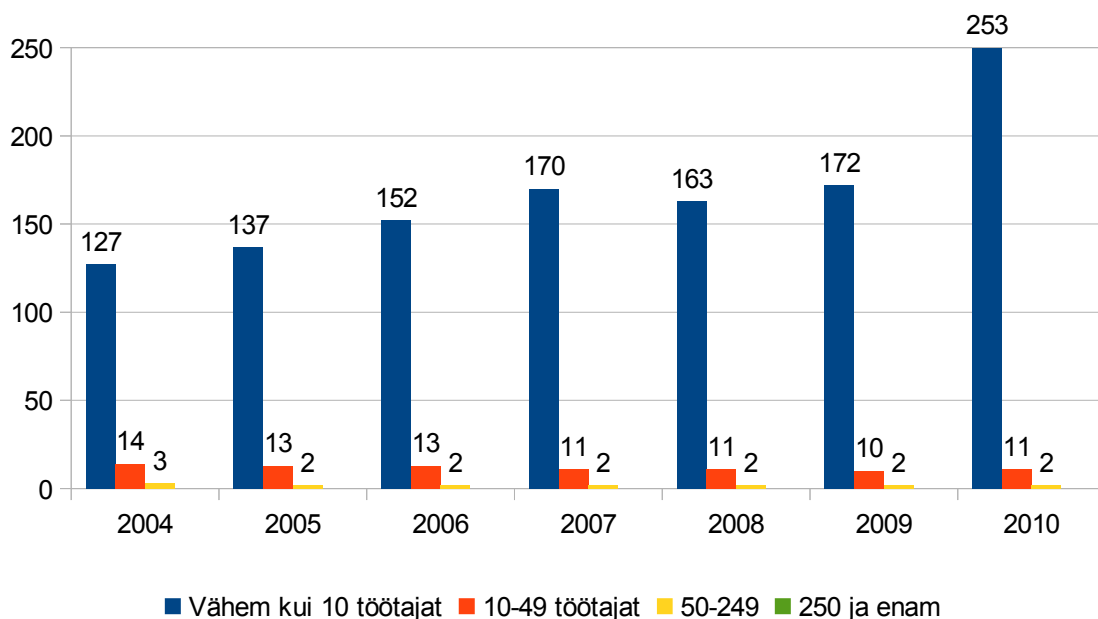
Majanduslikult aktiivsed üksused/ ettevõtted

Majanduslikult aktiivsete üksuste/ ettevõtete all peetakse silmas statistilisse profiili kuuluvaid ettevõtteid. Statistiline profiil on majanduslikult aktiivsete üksuste (äriühingute, füüsilisest isikust ettevõtjate, asutuste, mittetulundusühingute) kogum, mida Statistikaamet kasutab majandusstatistika üldkogumina 1994. aastast. Statistilist registrit uuendatakse aasta jooksul juriidiliste registreeritud andmete ning ettevõtjatele ja teistele üksustele saadetatavate spetsiaalsete küsitluslehtede põhjal. Statistikaameti andmetel oli 2009 aastal Antsla vallas majanduslikult aktiivseid ettevõtteid 184 mis on viimaste aastate suurim arv. Kindlasti on suurenemist tinginud FIE-de ümberregistreerimine Äriregistris. Ettevõtetus on koondunud peamiselt suurematesse asulatesse va AS Antsla Inno.

Puidutöötlemisettevõtted asuvad Kollinos, Kobelas ja Tsoorus.

Intensiivne põllumajandus on enam arenenud Antsla ümbruses ja Tsooru kandis, kus tegutsevad vastavalt

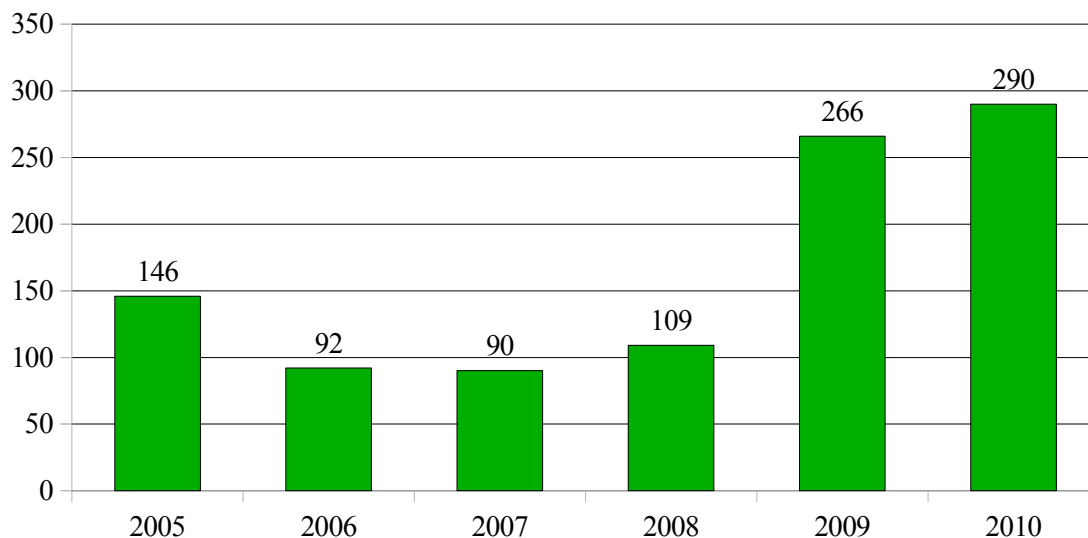
Ühinenud Farmid AS ning OÜ Põlva Peekon tootmisüksus. Lisaks tegelevad põllumajandusliku tootmisega mitmed keskmise suurusega ettevõtted. Kaika kandis on rõhk pigem ekstsensiivsel põllumajandusel (lambakasvatus, lihaveise kasvatus) Arenenud on kaubandus (kauplused). Antsla linnas tegutseb kolm toitlustusettevõtet.

Joonis 19. Antsla valla ettevõtete arv ning töötajate arv neis 2004-2009. (Statistikaamet)

Viimastel aastatel on suurenenud alla 10 töötajaga ettevõtete arv. Natukene on vähenenud ettevõtete arv, kus töötajaid on 10-49. Aastate jooksul on kasvanud ka majanduslikult aktiivsete ettevõtete koguarv. Kui aastal 2004 oli neid 144, siis 2009 aastaks 184. Järsk ettevõtete arvu suurenemine 2010 aastal tulenes asjaolust, et alates 01.01.2010 on kõik FIE-d kohustatud end registreerima Äriregistris.

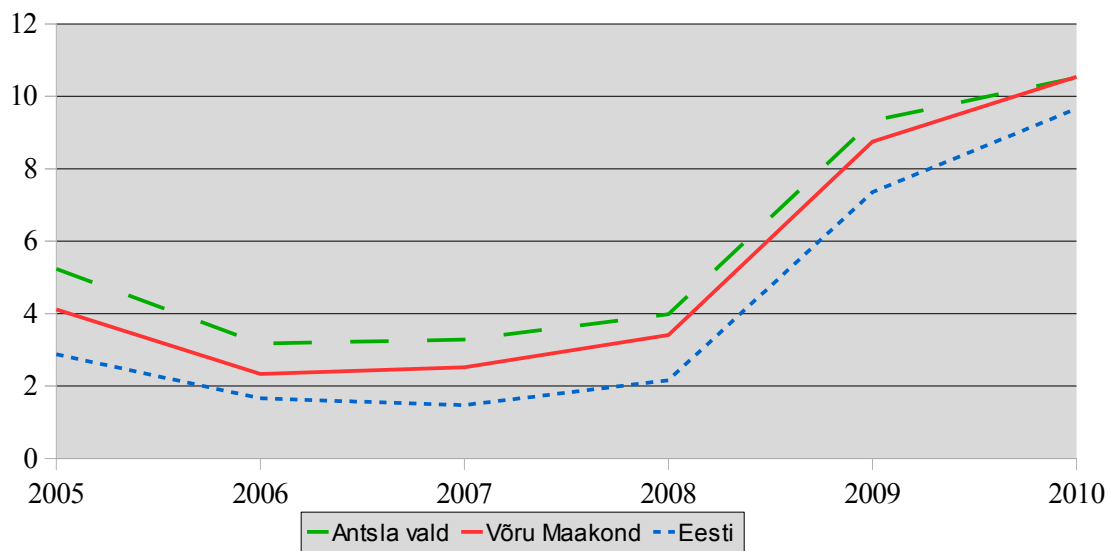
Töötus

Joonis 20. Aastakeskmine registreeritud töötute arv Antsla vallas (Tööhõiveamet)

Seoses majanduslangusega on töötuse määr alates 2008 aastast hakanud kiiresti kasvama ning 2010.a. kevadel ulatus töötute arv Antsla vallas 300 inimeseni.

Joonisel 21 selgub, et töötuse määr tööealisest elanikkonnast Antsla vallas on kõrgem, kui Eestis keskmiselt. Suurem on töötus ka Võru maakonna keskmisest kuigi erinevus on paaril viimasel aastal vähenenud.

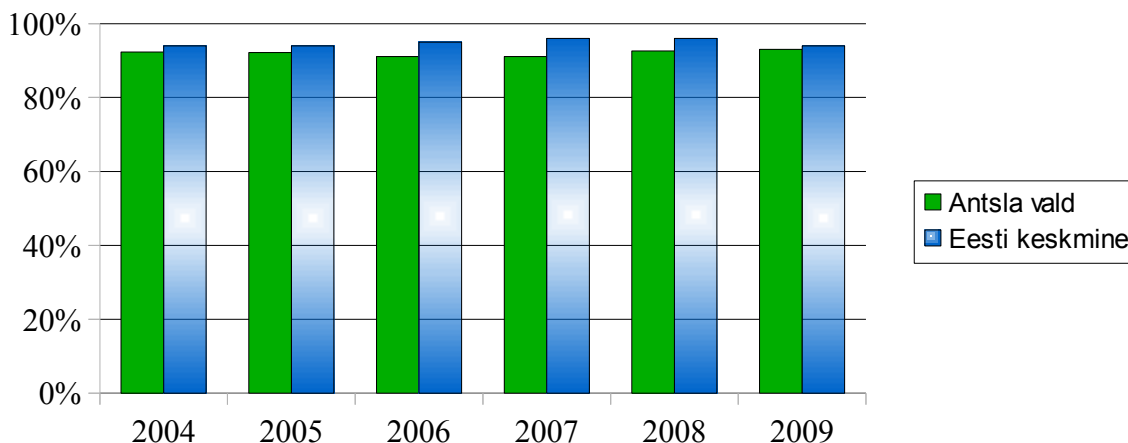
Joonis 21. Aastakeskmine registreeritud töötuse määr (osatähtsus tööealisest 15-64 elanikkonnast) (Statistikaamet, Tööhõiveamet)

Hinnang indikaatorile: HALB. Töötuse tase on kõrge, samuti sellest tulenev vaesusriski kasv. Positiivne on see, et viimastel aastatel on töötuse määra erinevus Eesti keskmisega võrreldes vähenenud kuna Eestis keskmiselt on töötus kasvanud mõnevõrra kiiremini.

TOIMETULEK

Ravikindlustusega kaetud

Antsla valla elanikud jagunevad kolme perearsti nimistu vahel. Võrreldes Eesti keskmisega on kindlustuseta inimeste osatähtsus Antsla vallas mõnevõrra suurem. Aastal 2009 oli inimeste arv, kellel puudus ravikindlustus ca 260 ning aastal 2010 juba 301.

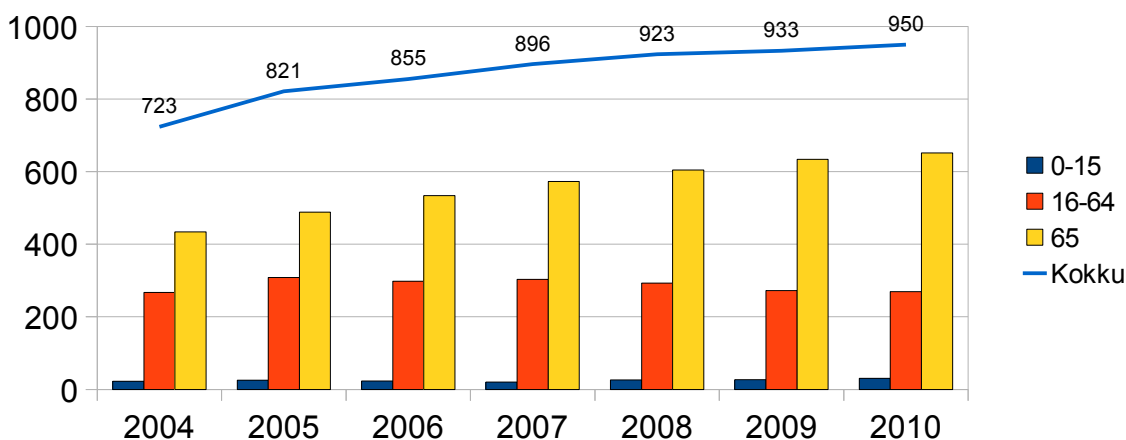
Joonis 22. Ravikindlustusega kaetute osakaal Antsla vallas ja Eestis (*Eesti Haigekassa, Võru maavalitsus*)

Ravikindlustuseta on paljud inimesed, kes käivad tööl, kuid teevad seda mitteametlikult. Seepärast iseloomustab see näitaja osaliselt ka nn mustalt töötavate inimeste arvu vallas.

Samuti kuuluvad kindlustamata isikute hulka inimesed, kes tegelikult elavad väljaspool Eestit ja pole ennast Antsla vallast välja kirjutanud.

Puuetega isikud

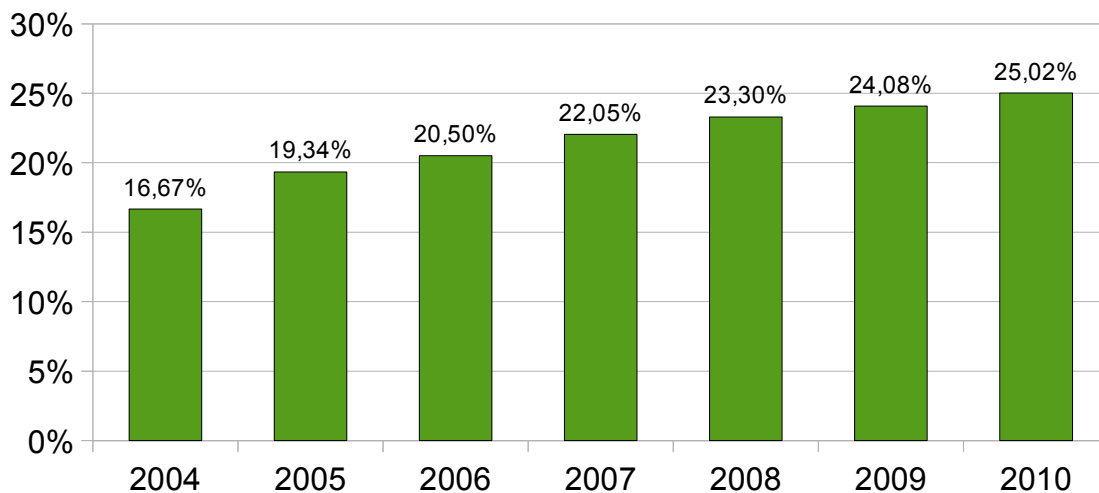
Inimeste arv kellele on määratud kas keskmine, raske või sügav puue on Antsla vallas viimasel kuuel aastal pidevalt kasvanud. Kiiremini on kasvanud pensioniealiste puuetega inimeste arv. (joon 23)

Joonis 23. Puuetega inimesed Antsla vallas 2004-2010 (*Sotsiaalkindlustusamet*)

Puuetega inimeste osakaal

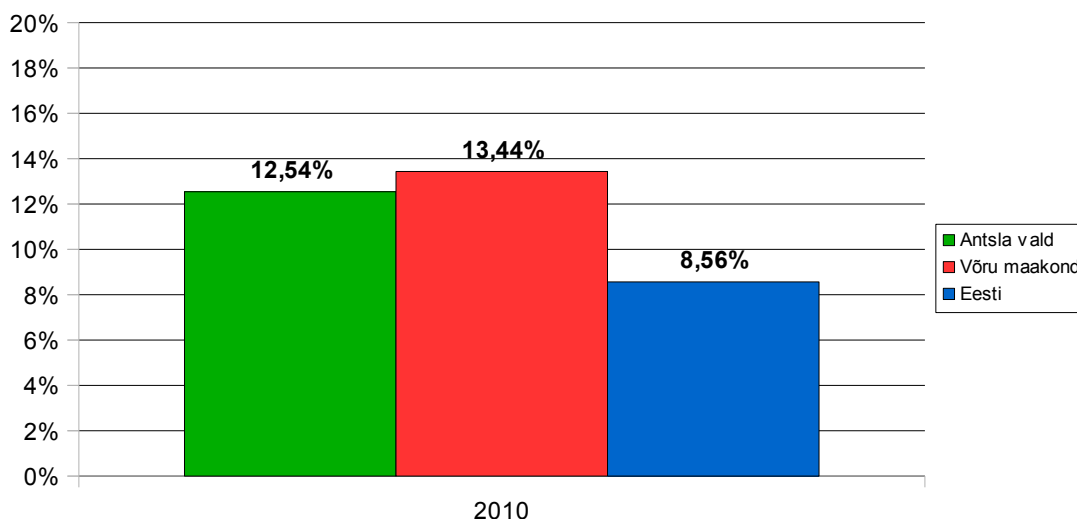
Aastal 2010 oli juba 25% valla elanikele määratud puue. Ainult seda näitajat aluseks võttes võib öelda, et olukord halb.

Joonis 24. Puuetega inimeste osakaal Antsla vallas 2004-2010 (Sotsiaalkindlustusamet)

Aastal 2010 oli puuetega inimeste osatähtsus Võru maakonnas 26,4%. Seega on maakonnas keskmiselt puuetega inimeste osatähtsus suurem kui Antsla vallas.

Antsla vallas on töövõimetuspensioni saajate arv õige pisut väiksem kui Võru maakonnas keskmiselt, kuid tunduvalt suurem kui Eestis keskmiselt.

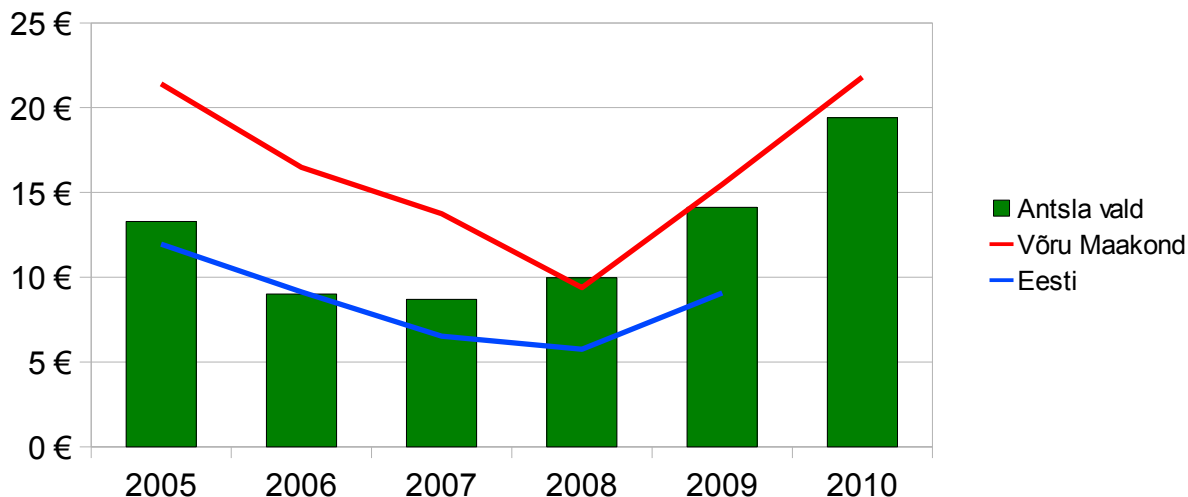
Joonis 25. Töövõimetuspensioni saajad 2010 aastal (osatähtsus tööealisest elanikkonnast) (Statistikaamet, Antsla Vallavalitsus)

Hinnang indikaatorile: HALB. Antsla valla elanikest 25 protsendile on määratud puue. Töövõimetuspensioni saajaid on Antsla vallas 30% enam kui Eestis keskmiselt.

Toimetulekutoetused

Toimetulekutoetus on riigi abi puudusekannatajale, mis hõlmab igakuise toimetulekupiiri ja normikohase eluasemekulude tagamise. Toimetulekutoetuse maksmist korraldab kohalik omavalitsus.

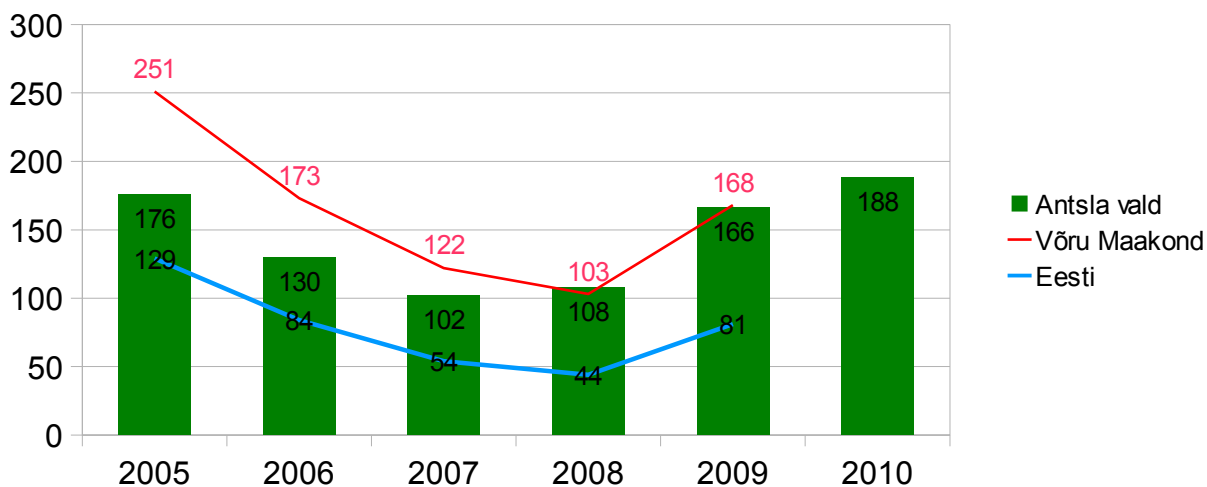
Toimetulekutoetust peetakse vaesustoetuseks ning selle saajad elavad tugevas vaesusriskis. Vaesus on omakorda üks olulisem tervist mõjutav tegur.

Joonis 26. Välja makstud toimetulekutoetus elaniku kohta aastas. (Antsla Vallavalitsus, Statistikaamet)

Kui aastatel 2005-2006 olid makstavad toimetulekud elaniku kohta Antsla vallas ja Eestis keskmiselt võrdsed, siis alates 2007 aastast on olukord muutunud ning Antsla vallas makstakse inimestele tunduvalt rohkem riiklikku toimetulekutoetust, kui Eestis keskmisena.

Kuni aastani 2007 maksti Võru maakonnas keskmiselt elaniku kohta kuni 40% rohkem toimetulekutoetust kui Antsla vallas. Alates 2008. aastast on väljamakstavad toetused elaniku kohta Võru maakonnas ja Antsla vallas võrdsustunud. (joonis 27)

Joonis 27. Rahuldatud taotluste arv toimetulekupiiri tagamiseks 1000 elaniku kohta (Statistikaamet)

Tuhande elaniku kohta maksti 2009. aastal Antsla vallas toimetulekut 168 juhul, samal ajal oli Eesti keskmine näitaja 81. Erinevus on kahekordne. Seda näitajat aluseks võttes võib öelda, et oht mittetoimetulekuks on Antsla vallas kaks korda suurem kui Eestis keskmiselt. Seegi on põhjuseks miks nii paljud inimesed on vallast lahkunud.

Vaesus on oluline terviserisk. Näitaja annab ülevaate vaesusriskis elavate inimeste hulgast ning potentsiaalsest ohust.

Jooniselt 26 ilmneb selgelt, kui palju on vaesusrisk seotud üldise majandusarenguga. Ning kui paljud inimesed elavad tegelikult piiril, kus majandusolukorra halvenemine mõjutab nende heaolu ulatuses, millega kaasneb koheselt vajadus riikliku toimetulekutoetuse järele.

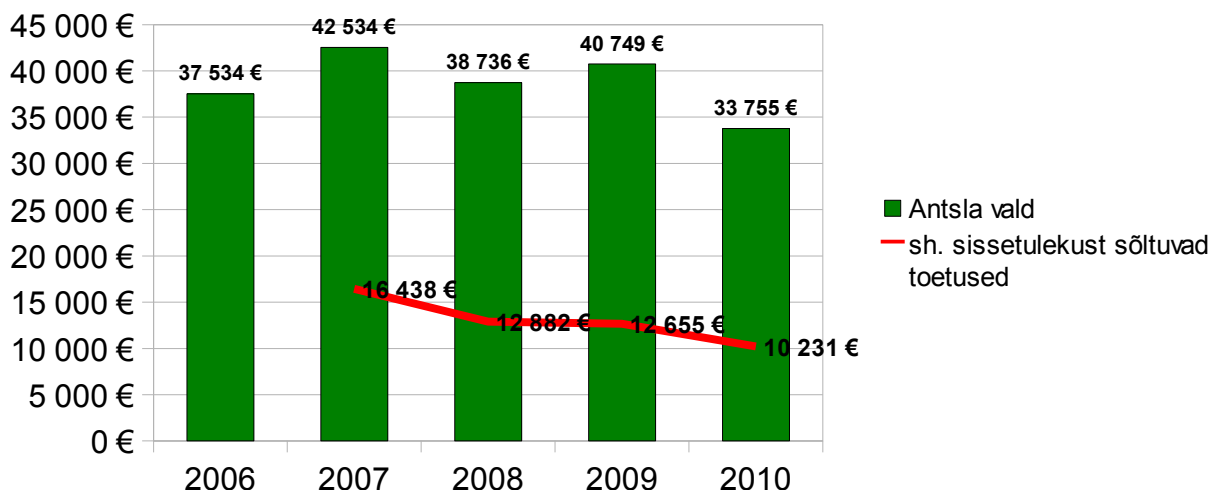
Hinnang indikaatorile: HALB. Erinevus eesti keskmisest on kahekordne - Antsla valla kahjuks. Negatiivne on ka see, et mainitud erinevus on alates 2005 aastast suurenenud.

Täiendavad sotsiaaltoetused

on rahalised toetused, mida kohalik omavalitsus maksab omal algatusel probleemsete olukordade leevendamiseks ja lahendamiseks.

Toimetulekutoetuse maksmise piirmäär on tegelikult toimetulekuks ebapiisav.

Antsla vallas makstavad sotsiaaltoetused jagunevad kaheks: sissetulekust mittesõltuvad toetused ning toetused, mida makstakse valla elanikele sõltuvalt nende sissetulekust.

Joonis 28. Antsla valla poolt makstavad toetussummad (Antsla Vallavalitsus)

Ülalolevas graafikus esitletud summad on tasutud abi vajavatele valla elanikele läbi järgmiste sotsiaaltoetuste:

Sissetulekust mittesõltuvad toetused

- Kaheosaline sünnitoetus
- 1. klassi astuja toetus
- Õnnetusjuhtumi toetus
- Jõulutoetus lastele (kommipakk)
- Matusetoetus
- Hooldekodu osaline kohamaksu toetus
- Üle 70 a inimeste jõulutoetus

Sissetulekust sõltuvad toetused

- Kütte ostmise toetus
- Terviseiga seotud kulude toetus
- Kooli- ja lasteaiatoiduraha toetus
- Koolitarvete, riiete ja jalanõude toetus
- Dokumentide taotlemise toetus
- Vältimatu toetus

Jooniselt 28 on näha, et 2/3 vallapoolsetest sotsiaaltoetustest makstakse inimestele sõltumata tema sissetuleku suuruselt. Seeläbi võib tegeliku abivajajani jõuda vähem toetusi ning nende võimalused

raskustega toime tulla vähenevad. Viimane omakorda viib suuremate terviseriskideni. Kahjuks pole andmete sellisel kujul avaldamisel võimalik leida võrdlusmomente teiste valdade või maakonna ja Eestiga tervikuna, sest omavalitsuste poolt väljamakstavad toetused on erinevad.

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV. Olukord, kus enamus sotsiaaltoetustest makstakse inimestele nende sissetulekust sõltumata vajab täiendavat tähelepanu ning vajadusel muutmist.

Sotsiaalteenused

on omavalitsuse poolsed erinevad teenused, mis parandavad inimeste toimetulekut.

Sotsiaalhoolekandeseadusest tulenevalt on Antsla Vallavalitsusel kohustus osutada abi nii sotsiaaltoetuste kui teenustena Antsla vallas elavatele elanikele. Antsla vallas ajutiselt viibivad elanikud võivad taotleda vallast vältimatut sotsiaalabi või lepitakse abi andmine kokku elukohajärgse omavalitsusega.

Antsla vallas osutatavad sotsiaalteenused on:

Sotsiaalnõustamine

Sotsiaalnõustamine on üks sotsiaalteenustest, mis on suunatud isikutele või perekondadele, kelle iseseisev toimetulek on psühholoogiliste, sotsiaalsete või majanduslike tegurite tagajärjel häirunud. Teenuse sihtrühmaks on üksikisik või grupp, kes vajab kõrvalist abi oma toimetuleku ning heaolu kindlustamiseks argielus.

Sotsiaalnõustamise eesmärgiks on inimese iseseisva psühhosotsiaalse toimetulekuvõime kujundamine või taastamine ning vajadusel sotsiaalse keskkonna tingimuste hindamine.

Eluasemeteenused

Vallal on 8 sotsiaalkorterit, mida üüritakse ja antakse ajutiseks kasutamiseks isikutele või perekonnale, kes ise ei ole võimelised endale ja perekonnale eluaset tagama või õnnetuse tõttu ei ole võimalik kodus elada.

Avahooldus

Teenus, mis aitab abivajajatel vanuritel ja puuetega inimestel igapäevaeluga toime tulla kodustes tingimustes. Avahooldustöötajad (2) abistavad Antsla linna ja lähiümbruse eakaid.

Igapäevaelu toetamise teenus

Igapäevaelu toetamise teenus on psüühikahäirega inimestele ning eesmärgiks on säilitada/toetada või parandada nende toimetulekut tavapärasel keskkonnas. Igapäevaelu toetamise teenust osutab MTÜ Antsla Tervisekeskus.

Hooldamine kodus - Koduteenuste all mõistetakse isiku abistamist koduste ja kodu ning isikliku eluga seotud vajalike toimingute sooritamisel ja asjaajamisel, mis aitavad teenuse kasutajal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla.

Hooldamine hoolekandeesutustes – Antsla vallas osutab MTÜ Antsla Tervisekeskus hooldekodu teenust eakatele ja puudega isikutele, kes tervisliku seisundi ja vanuse tõttu vajavad ööpäevaringset hooldamist.

Täiskasvanute hooldamisteenuse finantseerimine toimub põhiliselt isikute endi ja/või nende pereliikmete või ülalpidamiskohuslaste ning kohalike omavalitsuste poolt.

Vanemliku hoolitsuseta laste asenduskoduteenus – asenduskoduteenusle suunatakse vanemliku hoolitsuseta laps, kui vanemad on surnud, kui vanematelt on ära võetud vanemlikud õigused, kui vanemad on piiratud teovõimega või kui vanemad viibivad kinnipidamiskohas.

Antsla vallast on 18 last (2010 a.) viies asenduskodus. Asenduskodu teenuse rahastab riik.

Erihooldusteenus- psüühiliste erivajadustega inimesed paigutatakse hooldusasutusse vastavalt järelevalve vajadusele. Erihooldusteenuse eest tasub riik ja inimene ise. Antsla vallast on erihooldusteenusel 3 inimest.

Avalik saun - Antsla linnas on saun avatud elanikkonnale igal laupäeval.

Hinnang indikaatorile: HEA. Teenuse puudumine võib tähendada, et teenuse järgi puudub vajadus või ei ole vajadust teadvustatud. Oluline on vajaduse hindamine ja teenuse vastavus vajadusele. Kuigi valdavalt on sotsiaalkorterite füüsiline seisund hea või rahuldav on see mõningatel juhtudel ka puudulik.

KAASATUS KOGUKONNA TEGEVUSTESSE

Kogukonna motivaatorid

Kogukonna motivaatoriteks on kohaliku omavalitsuse poolne tunnustus ning erinevad välja antavad auhinnad (aasta inimene, parim sportlane, aasta tegu jne).

Antsla valla poolne tegevus kogukonna aktiveerimiseks on tagasihoidlik. Aktiivsemalt tegutsema panevaid motivaatoreid ei ole. Ainus on konkurss "Kaunis kodu", mis on pigem üleriigiline algatus, mida viib läbi omavalitsus.

Kodanikeühenduste poolt algatatud ja ellu viidud tegevuste osaliseks kompenseerimiseks on Antsla vald eraldanud eelarvest vahendeid mittetulundustegevuste toetamiseks.

Samuti on Antsla Vallavalitsus abistanud kodanikeühendusi, projektide omafinantseeringu katmisel. Valla kodanikud vajavad enam tunnustust.

Hinnang indikaatorile: HALB Motiveerimist saab ja tuleb parandada.

Elanike kaasamine

Viimase kümnekonna aasta jooksul on Antsla vallas loodud mitmeid seltse ja mittetulundusühinguid. Nende ühenduste peamiseks eesmärgiks on kaasa aidata küla seltsielu elavdamisele, koostevõrgule ning kultuuripärandi hoidmisele. Ühiselt on korraldatud mitmeid üritusi ja heakorratöid.

Kobela alevikus tegutseb MTÜ Boose Selts, mis on korrastanud Boose Suurjärve ümbruse ja ujumiskoha. Tähtpäevade puhul korraldatakse erinevaid stiiliüritusi. 2010 aastal renoveeriti osaliselt Linda Rahvamaja, mis on rendile antud Boose Seltsile.

Antsla linnas tegutsevad:

Antsla Elu Edendamise Selts - olulisemad traditsioonilised väljundid on spordipäevad ning pannkoogipäev „Tere kool“ augustikuu viimasel nädalavahetusel.

Eakate ühendus „Sügismeloodia“ - laulmine, tantsimine ja pillimäng.

Tsoorus tegutsevad MTÜ V-Klubi, MTÜ Tsooru Koidukiired, Tsooru Maanaiste Selts ja eakate ühendus Elulõng. Olulisemad valdkonnad on kultuuri- ja spordiürituste korraldamine ning rahvakultuuri arendamine.

Kaika kandis on aktiivsem ühendus Karula Hoiu Ühing, kelle prioriteediks on kohalike traditsioonide talletamine ja traditsioonilise elulaadi alalhoidmine ning spordiürituste korraldamine. Igal aastal korraldatakse juulikuus Külasingimägi.

Samas korraldab MTÜ Kaikamäe koos Antsla KSK - ga valla spordipäevi.

Palju inimesi on kaasatud läbi tegutsevate jahiseltside. Aktiivsete jahimeest arv ületab 130 piiri.

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV. Kodanikuühendusi Antsla vallas on piisavalt. Samas on

inimeste osalemine neis tagasihoidlik ning mitmed loodud kodanikuühendused tegutsevad loiult või pole nende tegevust märgata. Antsla Vallavalitsuse poolt loodud tingimused, kaasamaks kodanikeühendusi aktiivsemalt erinevatesse otsustusprotsessidesse pole tulemusi andnud.

Naabrivalve piirkondade arv

Septembris 2010 oli Antsla vallas üks tähistatud naabrivalve piirkond. Aastal 2009 moodustatud piirkond asub Säre külas ning sinna kuulub 12 majapidamist.

Hinnang indikaatorile: HEA. Piirkondi on ainult üks ning algatus selle loomiseks on tulnud väljaspool valda elavalt inimeselt. Võimalik, et naabrivalve piirkondade aktiivseks loomiseks pole tekkinud veel reaalselt vajadust - madal kuritegevuse tase. Ennetav tegevus oleks ehk parem.

Kultuurielus osalemise ja tarbimise võimalus

Siin peatükis on silmas peetud elanike võimalusi osaleda ja tarbida erinevaid kultuuriväljundeid paikkonnas (kino, teater, sport, muuseumid, raamatukogud jne).

Võimalused osaleda kultuurielus ning erinevatel üritustel on Antsla vallas mitmekesised.

Antsla Kultuuri- ja Spordikeskuses käivad esinemas erinevad teatritrupid - peamiselt Vana Baskini Teater.

Tuntumate kollektiivide esinemisi on tavaliselt jälgimas täissaal kultuurihuvilisi.

Antsla linnas tegutsevas kultuuri- ja spordikeskuses osaleb 19 erinevas ringis 202 inimest. Tsooru Rahvamajas on erinevaid ringe 11 ning osalejaid on 98. Linda Rahvamajas tegutseb kaks ringi 25 osalejaga. Lisaks noorte kultuuri- ja spordiringid Antsla Gümnaasiumis.

Vana-Antsla Kutsekeskkooli õpilased saavad osaleda MTÜ Vana-Antsla Noored poolt korraldatud üritustel.

Aktiivseid osalemis- ning tegutsemisvõimalusi on valla elanikele loonud mitmed kodanikeühendused: Päriline, Sügismeloodia, Tsooru Koidukiired ning Karula Hoiu Ühing.

Seega on inimestele loodud piisavalt võimalusi olla ise aktiivne osaline kohalikus kultuurielus ning tarbida kultuuri passiivse osalejana.

Raamatukogud on valla kõikides suuremates piirkondades - Antsla linnas, Kobelas, Tsoorus ja Haabsaares. Lisaks on raamatukogud Antsla Gümnaasiumis ning Vana-Antsla Kutsekeskkoolis. Neljas esimeses oli 2009 aastal kasutajaid kokku 1294. Eraldi väljatooduna vastavalt: 967, 212, 306 ja 115. Kojulaenutuste arv 2009 aastal oli 40 467.

Traditsioonilised üritused Antsla vallas:

Antsla Valla suusamaraton ja talispordipäev

Iseseisvuspäeva aktus ja pidulik rivistus

Antsla Laululaps (mais)

Noorte laulu- ja tantsupidu

Antsla Valla suvespordipäev

Kihelkonnapidu (koos Urvaste ja Sõmerpaluga vastavalt korraldamise järjekorrale)

Jaanus Kala Viievõistlus

Hauka Rock (alates 2010, endine Lindalevi)

Hauka Laad

A.Kersna mälestusvõistlused Kergetõustikus

Vilistlaste kokkutulekud

Jõulukuuse tulede süütamine

Jõulupeod

Võrkpalli paaristurniir (jõulude paiku)

Hinnang indikaatorile: HEA Valla elanikele on loodud soodsad tingimused tegelemaks vabal ajal temale meelepäraste tegevusega. Arvestades häid võimalusi võiks elanike osalemine kultuurielus olla aktiivsem.

3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG

ÕPILASTE ARV HARIDUSASUTUSTES

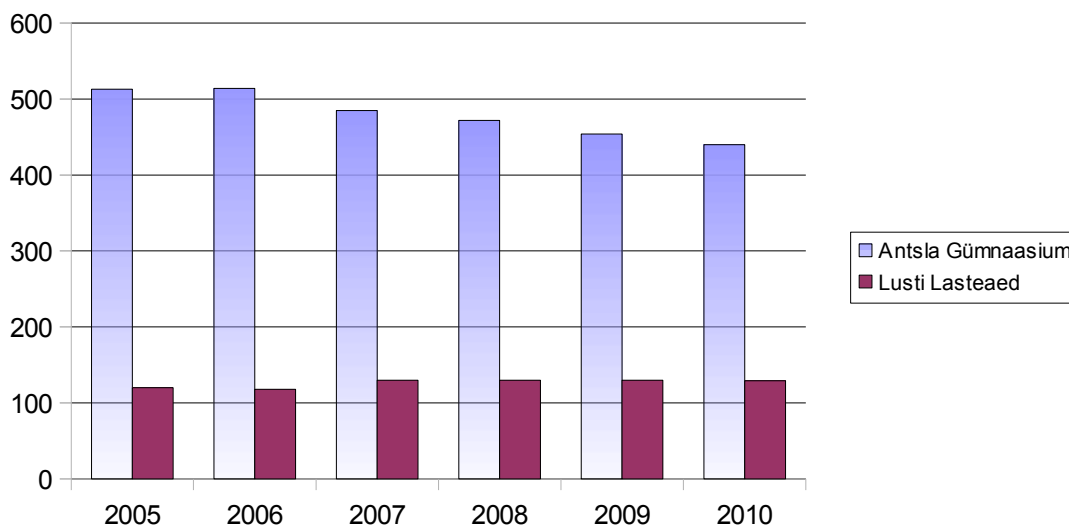
Antsla vallas on üks üldhariduskool - Antsla Gümnaasium. Õppeaastal 2010/11 oli õpilaste arv koolis 420.

Kooli õpilastel on võimalus osaleda mitmetes huvialaringides. Õpilased võtavad osa aineolümpiaadidest, konkurssidest, spordivõistlustest.

Antsla Gümnaasiumil on võimla ja staadion. Mõlemad on 2010 aasta lõpus seisus, kus vajavad renoveerimist.

Lisaks gümnaasiumile on Antsla vallas ka üks koolieelsete laste asutus - Lusti Lasteaed.

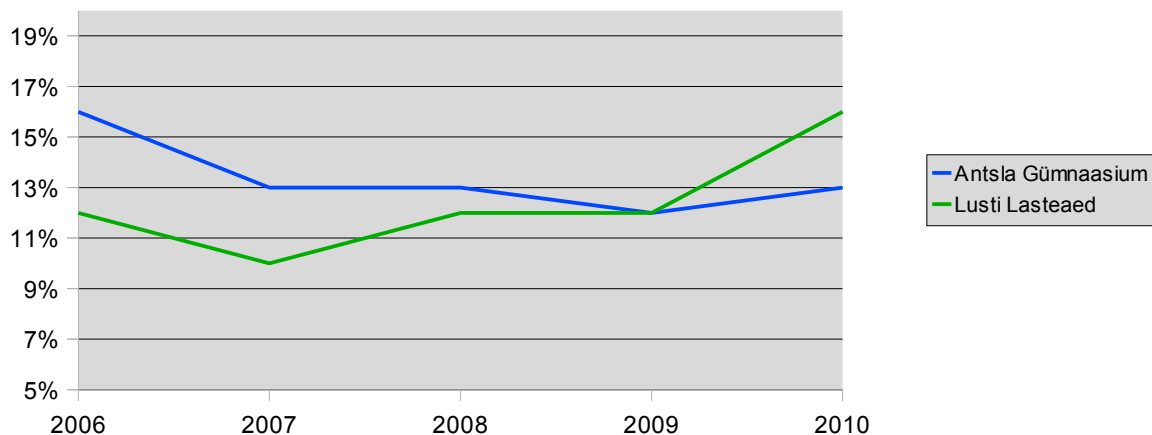
Sügisel 2010 käis lasteaia 6 rühmas 129 last.

Joonis 29. Laste arv Antsla valla haridusasutustes aastatel 2005-2010 (*Antsla Vallavalitsus*)

Kui lasteaia käivate laste arv on viimasel viiel aastal olnud stabiilne, siis õpilaste arv gümnaasiumis on järjekindlalt langenud.

Lisaks Antsla vallas elavatele lastele käivad valla haridusasutustes ka naaberomavalitsustes elavad lapsed. Kui absoluutarvudes on nendegi arv aastate jooksul vähenenud, siis osatähtsus Antsla valla haridusasutustes on olnud stabiilne. Kõikudes 10-16% vahemikus.

Joonis 30. Teistest omavalitsustest käivate õpilaste osakaal Antsla valla munitsipaalharidusasutustes (*Antsla Vallavalitsus*)

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV Positiivne mõju: vallas on head võimalused nii alushariduse, põhihariduse, kui ka keskhariiduse omandamiseks. Negatiivne mõju: õpilaste arv väheneb piirini, kus tekib küsimus keskhariiduse andmise otstarbekusest - õpilaskoha maksumus tõuseb väga kõrgeks.

KOOLIKOHUSTUSE TÄITMINE

Õpilane on koolikohustuslik kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni.

Koolikohustuse mittetäitmiseks peetakse seda, kui:

- koolikohustuslik laps ei ole kandud ühegi kooli nimekirja;
- õpilane puudub regulaarselt õppetööst (on puudunud põhjendamata enam kui 20% tundidest ühe õppeveerandi jooksul);
- põhihariduseta õpilane katkestab õpingud;
- õpilane ei suuda omandada õppekava (õpilasel on puudulikke veerandi- ja aastahindeid).

Antsla valla kõik lapsed täidavad koolikohustust. Põhikooli osas pole lapsi, kes oleks oma koolitee pooleli jätanud, koolist välja langenud. Mõnel aastal on olnud gümnaasiumiastmes õppureid, kes on pidanud lahkuma Antsla Gümnaasiumist koolitööst halva osavõtu pärast, kuid nende arv on marginaalselt väike. Kõik mainitud noored on jätkanud kooliteed mõnes teises Eesti üldhariduskoolis. Mitterahuldavaid veerandihindeid on kõige enam olnud põhikooli III astme klassides, I astmes praktiliselt puuduvad. Õppeaasta lõpetab valdav enamus mitterahuldavate hinneteta. Klassikursust on kordama jäänud 1 õpilane kahe viimase õppeaasta kohta kokku. Antsla Gümnaasiumi õpilaste keskmine sooritus on kõrgem eakaaslastest maakonnas ja vabariigis riiklikes tasemetöodes, põhikooli lõpueksamitel. Antsla Gümnaasiumi õpilaste sooritus Pisa testis oli kõrgem kui vabariigi ja uuringus osalenud riikide keskmine.

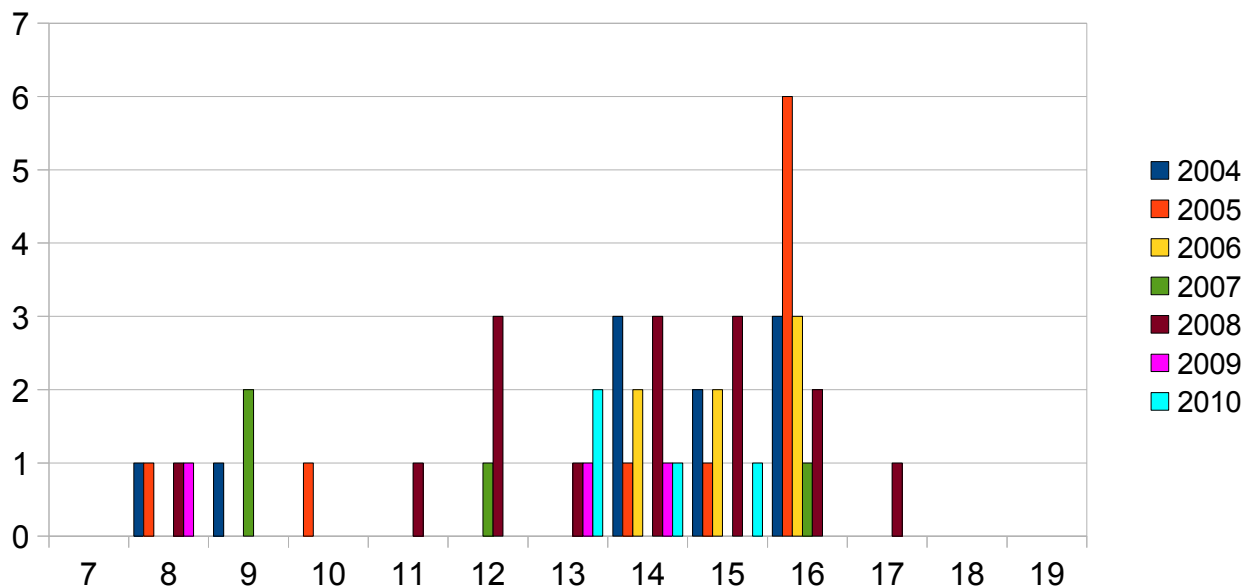
Põhikooli III astmes on õppetundidest puudumiste arv suurem kui teistes kooliastmetes. 60% osas on puudumiste põhjuseks õpilaste haigus. Põhjuseeta puudunud tunnid moodustavad koolis 0,3% puudumiste koguarvust. Eesti Hariduse Infosüsteemi pole vaja olnud Antsla Gümnaasiumi õpilaste puudumiste kohta andmeid sisestada, kuna ühegi õpilase põhjuseeta puudunud tundide arv õppeveerandi jooksul ei ole ületanud 20% veerandi õppetundide arvust ja Antsla vald ei ole menetlenud ühegi õpilase koolikohustuse mittetäitmist.

Hinnang indikaatorile: Hea. Õpilased Antsla vallas täidavad koolikohustust korrektselt ning keegi kooliteed pooleli ei jäta. Head on ka laste õpitulemised.

NOORTE SÜÜTEOD

on noorte poolt toime pandud rikkumiste, sh avaliku korra rikkumiste arv aastas.

Alloleval joonisel on kajastatud Võru maakonna alaealiste komisjoni andmeid, kus arutatakse alaealiste poolt toime pandud õigusrikkumisi ning rakendatakse mõjutusvahendeid (hoiatus, koolikorralduslikud mõjutusvahendid, vestlusele suunamine psühholoogi, narkoloogi või muu spetsialisti juurde, lepitamine, üldkasulik töö, käendus jt), samuti koordineerib komisjon maakonnas alaealistega tehtavat kuriteoennetust.

Joonis 31. Alaealiste õigusrikkumised aastatel 2004-2010 vanuse lõikes (Võru maakonna alaealiste komisjon)

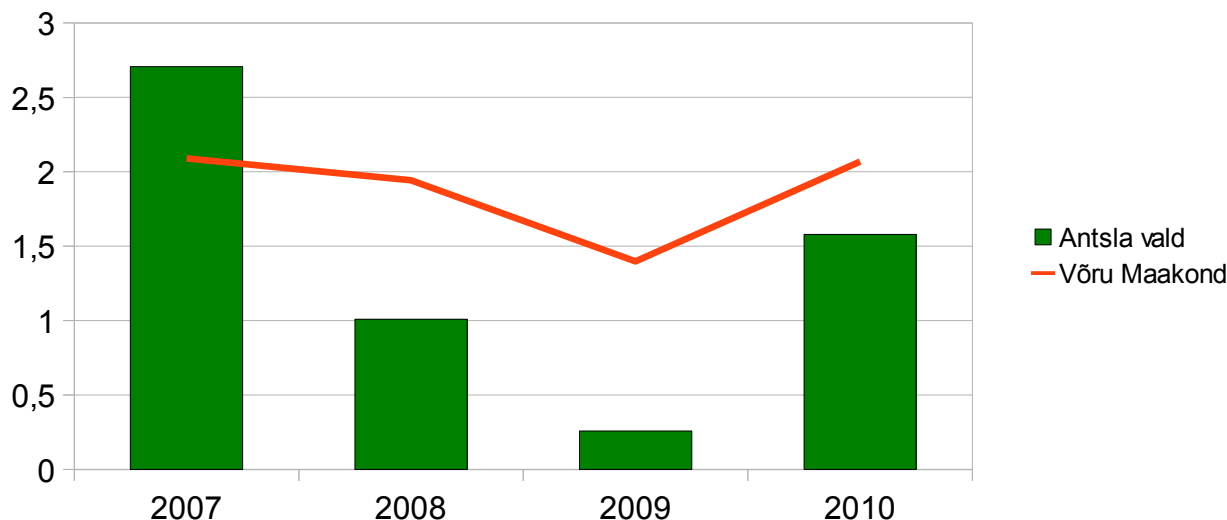
Tabel 3. Alaealiste õigusrikkumised Antsla vallas 2004-2010

aasta	süütegude arv
2004	10
2005	10
2006	7
2007	4
2008	15
2009	3
2010	4

Üldjuhul on alaealiste süüteod Antsla vallas esmajuhud, korduvjuhtude osakaal on väga väike. Peamiselt pannakse süütegusid toime 13-16 aasta vanuses. Nooremate süütegude toimepanijate osakaal on väike ja 17-19 aasta vanuses on süütegusid toime pandud veelgi vähem.

Alaealiste komisjonis on käinud lapsed eelkõige suitsetamise ja alkoholi tarbimise tõttu. Mõnel korral on olnud tegemist ka vargustega, koolikohustuse mittetäitmisega, liikluseeskirjade rikkumisega, koolikiusamisega. Karistusteks on hoiatus, vestlusele suunamine (psühholoog või sotsiaalpedagoog), kohustus osaleda huvialaringis, ühiskondlikult kasulik töö või erikooli suunamine.

Süütegusid on kõige rohkem vanusgrupis 12-16. Seepärast tuleks kõige rohkem ennetavalt tegelda just selle ja noormate vanusrühmaga. Uurida nende huvisid ning vastavalt sellele pakkuda välja lahendusi ja vastavaid tegevusi.

Joonis 32. Alaealiste kuriteod 1000 elaniku kohta (Lõuna Prefektuuri Võru konstaablijaoskond)

Politseis registreeritud alaealiste kuritegusid toimub Antsla vallas aastati 2-6. Võrreldes Võru maakonna keskmisega (joon 32) on näitaja parem.

Hinnang indikaatorile. HEA. Alaealiste kuritegevus vallas on madalam kui maakonnas.

LASTE JA NOORTEGA TEGELEVAD ASUTUSED

Laste ja noortega tegelevad vallas Lusti Lasteaed, Antsla Gümnaasium, Vana-Antsla Kutsekeskkool, Antsla Kultuuri- ja Spordikeskus, Tsooru Rahvamaja, Antsla Muusikakool, MTÜ Tantsuselts Pärliline, MTÜ Vana-Antsla Noored, Antsla Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Kogudus, Kaitseliidu noorteorganisatsioonid ja mitmed teised kodanikeühendused.

Noorsootöoga hakati Antsla vallas organiseeritumalt tegelema 2003. aastast, kui loodi noorsootöötaja ametikoht. 2010. aastast tegeleb Antsla valla noorsootöoga Antsla Kultuuri- ja Spordikeskus, kus tegutseb noorteklubi ja töötab noorsootöötaja, kes koordineerib Antsla valla noorsootööd. Noorteklubi on noortele avatud tööpäeviti 6 tundi päevas ja keskmine külastatavus on 15 noort päevas. Noorteklubi tegutseb aktiivselt septembrist juunini. Aktiivseid noori on umbes 20 ja vähemaktiivseid umbes 30. Noorteklubis saab mängida laua- ja telekamänge, vaadata televiisorit ja filme, kuulata muusikat, kasutada arvuteid ja printereid, kohtuda sõpradega. Noortel on võimalik üritusteks ja tegevusteks kasutada teisi Antsla KSK ruume ja vahendeid. Noorteklubi korraldab temaatilisi üritusi, kohtumisi, väljasõite, vestlusringe, küsitlusi, koostööprojekte.

Vana-Antsla Kutsekeskkooli tallimajas tegutseb 2007. aastast MTÜ Vana-Antsla Noored, mille eesmärk on Vana-Antslas õppivate ja elavate noorte vaba aja tegevusteks võimaluste loomine ja arendamine. Tallimaja on avatud 4 tundi päevas neljal päeval nädalas septembrist juunini. Aasta jooksul on tegevustesse haaratud umbes 70 noort. Tallimajas asuvad tantsu- ja aeroobikatuba, kus saab karaoket laulda, DVDsid vaadata, Wii-d mängida. Olemas on pilli-, puhke-, mängu- ja nikerdamistuba, pinksituba, matisaal ja lahtine saal jooksumängudeks. Noored saavad osaleda koolitustel, huvitavatel kohtumistel ja õppepäevadel.

Tsooru Rahvamajas tegutseb noorteklubi peamiselt üritustepõhiselt. Noored saavad kasutada rahvamaja ruume ja vahendeid. Aktiivseid noori on umbes 10, keda juhendab noortejuht.

Kobelas tegutseb Linda Rahvamajas MTÜ Boose Selts, mis pakub võimalust lastele ja noortele vaba aja sisustamiseks.

Aktiivselt tegeletakse laste ja noortega Antsla Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduses, Kaitseliidu noorteorganisatsioonides ja teistes kodanikuühendustes.

Asenduskodud - Kuna Võru maakonnas asenduskodusid ei ole, siis on teenust vajavad lapsed (18) paigutatud Tilsu Lastekodusse, SA Taheva Sanatooriumi, Imastu Koolkodusse, Viljandi Lasteabi- ja Sotsiaalkeskusse, väikelastekodusse „Käopesa“

Antsla valla lastest 12 kasvavad eestkoste- ja hooldusperedes. (selle lõigu andmed seisuga märts 2011)

Lusti Lasteaed asub Antsla linnast 1,4 km kaugusel looduslikult kaunis kohas. Lapsi on lasteaia 2010 aasta seisuga 129.

Lusti Lasteaed on asutus, kus on loodud lapsele turvaline õpi-, mängu- ja kasvukeskkond lapse igakülgseks arenguks, edendades tema tervist ning arvestades tema individuaalsust, kaasates ja nõustades lapsevanemaid. Lusti Lasteaed toetab Antsla vallas elavate laste perekondi, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning arvestades tema individuaalsusega. Lasteaia traditsioonilised üritused: teadmiste päev, mihkripäev, kadripäev, leivanädal, liiklusnädal, isade- ja emadepäev, jõulukuu üritused, vastlapäev, südamenädal, spordinädal 3 korda aastas, teatrinädal, kevadpidu peredega.

Huviringid - Antsla Gümnaasiumis, Antsla KSK-s, Tsooru Rahvamajas ja Linda Rahvamajas. Valla lastel ja noortel on võimalused osaleda spordi-, liikumis-, muusika-, käeliste- ja vaimsete tegevuste ringides.

Turvakodud - esmase vajaduse korral kasutatakse Antsla Tervisekeskuse abi ja edasine olukorra lahendamine toimub juhtumipõhiselt.

Antsla Muusikakoolis õpib 2010/2011 õppeaastal 49 õpilast. Koolis õpetatavad erialad on klaver, akordion, plokkflööt, saksofon, trompet, klarnet, tenor, alt, metsasarv, viiul, kitarr, tuuba, ristflööt. Pärimusmuusika: 7-keelne kannel, torupill ja lõõts.

Raamatukogud - Antsla vallas on neli avalikku raamatukogu, lisaks gümnaasiumi ja kutsekeskooli raamatukogu. Kõikides raamatukogudes tegutsevad avalikud internetipunktid.

Antsla vallas pole selget ülevaadet millised on noorte tegelikud huvid - millised on nende meelistegevused vabal ajal. Selle teada saamiseks korraldada küsitlusi

Hinnang indikaatorile. HEA. Lastel ja noortel on võimalused mitmekesiseks huvi- ja vabaaja tegevusteks Antslas ja Tsoorus. Kobelas saab olukorda parendada.

LASTELE OHUTU ELU- JA ÕPIKESKKOND

Käsitletakse ohutuse seisukohast järgnevaid füüsilise keskkonna valdkondi:

-Veekogud

Kõik veekogud on ohtlikud ning selles osas tehakse lasteasututes selgitustööd, teises klassis toimuvad ujumisõpetuse tunnid. Ametlikke supluskohti (s.h. vetelpääste ja valvega) vallas ei ole, kuid avalike puhkekohtadega järvesid on mitmeid, neist tuntumad Ähijärv, Nääsmõisa järv, Tsooru paisjärv, Boose Suurjärv ja Vana-Antsla järv.

-Tee kooli ja lasteaeda, ülekäigurajad

Antsla linna enamkasutatavad ristmikud on valdavalt märgistatud ning tähistatud ülekäiguradadega. Antsla vald on korraldanud koolibussiliikluse nii, et lastel oleks võimalik saada bussiga lasteaeda ja kooli ning koju. Lasteaia juurde viiv tee on lõiguti jalakäijatele mõeldud osas ebaturvaline.

-Mänguväljak on ainult Vana-Antsla alevikus.

Spordihuvilistel noortel on võimalus veeta vaba aega Antsla Gümnaasiumi staadionil, Kasumetsa terviserajal ning palliplatsidel. Jõusaalid asuvad Antsla KSK-s ja Vana-Antsla KKK-s.

Hinnang indikaatorile: Rahuldav. Antsla linnas puudub laste mänguväljak. Kõik teede ülekäigukohad linnas pole korrektselt tähistatud. Lasteaia juurde viiv tee on kohati ebaturvaline.

KOOLI / LASTEAIA TERVISETEENUSE OLEMASOLU

Antsla vallas on lasteaed, gümnaasium ja kutsekeskkool.

Antsla Gümnaasiumis on tööl laste paremaks hakkama saamiseks kooliõde, sotsiaalpedagoog, logopeed, psühholoog ja abiõpetaja. Lasteaias töötab liikumisõpetaja, logopeedi koht on täitmata. Liikumise- ja kehalise kasvatuse õpetajad ning tantsurühmade juhendajad pööravad tähelepanu lapse rühile, koordinatsioonile ja arengule.

Vajadusel saab pöörduda Võru Õppenõustamiskeskuse erinevate spetsialistide poole. Projektidega koostöös on võla- ja perenõustajad tulnud ka valda kohale, et aidata probleemseid peresid.

Kohaliku omavalitsuse poolne initsiatiiv ja toetused tagamaks teenuste kättesaadavust

Lasteaias on kohti piisavalt, teenust pakutakse ka naabervalla lastele.

Koolitoit on põhikooli õpilastele tasuta. 1 - 4 klassi õpilastele pakutakse koolis tasuta puuvilju ja koolipiima. Lasteaia lastele ja gümnaasiumi õpilastele saavad vähekindlustatud perede vanemad taotleda tasuta lõunatoitu.

Lasteaias on kehtestatud igakuine õppemaks 4€ ja toidupäeva maksumus.

Pikapäevarühmad - Antsla Gümnaasiumis on pikapäevarühmad, parandusõpe ja lisaõpe.

Ujumisõpetus - 2. klassi õpilased õpivad ujumist kehalise kasvatuse tundides Pühajärvel.

Kooli huvialaringid on lastele tasuta, Antsla KSK-s ringides osalemine maksab osalejale kuus 4 eurot.

Ringide tööd rahastab Antsla Vallavalitsus.

Antsla vald toetab 1.klassi astujat 64 euroga. Vähekindlustatud pered saavad taotleda koolitarvete, riiete, jalanõude ostmiseks toetust iga lapse kohta 52€ ja tervisega seotud kulude toetuseks 64€ aastas. Jõuluks saab iga laps kommipaki.

Sünnitoetust makstakse lapse sündimisel 128€ ja lapse 1,5 aastaseks saamisel 64€.

Hinnang indikaatorile. HEA. Antsla vald on üles näidanud initsiatiivi, et lastel oleks mitmed tervise teenused kättesaadavad. Toetatakse vähemkindlustatud riiete ostmisel.

Koolitoit

Koolitoidu analüüs.

Kooli sööklad on kontrollitud igal õppeaastal Veterinaar- ja Toiduameti inspektor, samuti Tervisekaitse järelevalveametnik. Viimasel viiel aastal ühtegi ettekirjutust tehtud ei ole.

Koolitoidu menüü vastab kehtestatud normidele, kus on sööjatele tagatud vajalik kalorsus, rasvad ja valgud. Menüüde koostamisel kasutatakse toitumisprogrammi, mis arvutab välja toitainete väärtused. Võideti konkursil „Parim koolisöökla 2006“. Koolil on iseteeninduslett, mis võimaldab õpilastel valida erinevate jookide, salatite ja toidu koguste vahel. Sööjate arv ja osakaal õpilastest. Õpilaste arv detsembris 2010 oli 416, sööjate arv 399.

2010/11 õppeaastal oli põhikooli osas õpilasi kes sõid koolis 95,2% ning gümnaasiumi osas 85% 2009/10 õppeaastal olid vastavad näitajad 99% ja 92%. Samal õppeaastal oli mittedööjaid 7-9 kl 15 last ning 10-12 kl 16 last. 2009/10 oli mittedööjaid 5-6 kl 2, 7-9 kl 1 gümnaasiumi osas 10 õpilast.

Piimanina programmis osalemine.

„Piimanina“ programmis osaletakse 2004 a sügisest, hetkel kasutab võimalust piima juua 95 õpilast päevas.

Vana-Antsla Kutsekeskkoolis on tasuta lõunatoit ja Lusti lasteaias saavad lapsed kolm korda päevas süüa.

Hinnang indikaatorile. HEA. Valdav enamus kooli õpilastest sööb kooli sööklas. Parandamiseks veelgi toitlustuse taset on Antsla Gümnaasiumi laste seas korraldatud sel eesmärgil mitmeid küsitlusi.

ÕPILASTRANSPOORT

Antsla valla õpilasi sõidutab kooli ja koolist koju koolibuss tasuta. Teenuse eest maksab Antsla Vallavalitsus.

Juhul, kui õpilasel puudub võimalus sõita lähimasse kooli ja tagasi ühistranspordiga ning Antsla vald ei ole korraldanud transporti kooli ja koju muul viisil, võib isikule, kes sõidutab õpilast lähima õpilasliini peatuseni või kooli ja koolist koju, hüvitada isikliku sõiduki kasutamise.

Erivajadusega õpilastele hüvitatakse kooli ja koolist koju sõidukulud lähimasse lapse erivajadustele vastavasse kooli.

Hinnang indikaatorile. HEA Antsla Gümnaasiumist kaugemal elavatele lastele on loodud on head tingimused liikumaks teekonnal kodu-kool-kodu.

4. TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND

Käesolevas peatükis kirjeldatakse vallaelanike võimalusi tegeleda huvitegevuse ja spordiga samuti antakse ülevaade tervist mõjutavatest keskkonnatingimustest ning elanike riskikäitumisest.

HUVITEGEVUS JA VABA AJA VEETMISE KOHAD

Huvitegevustest oli täpsemalt juttu peatükis Kultuurielus osalemise ja tarbimise võimalus. Selliseid vaba aja veetmise võimalusi, kus tarbija osaleb passiivselt, on Antsla vallas vähe. See on aga enamike väikeste kohtade puudus - pole meelelahutuskohti, erinevaid näitusi ning kultuuriüritusi jne.

Huvitegevus on süstemaatiliselt juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel.

Kohad kus Antsla vallas huvialadega tegelda saab asuvad: Antslas (KSK ja Antsla Gümnaasium), Tsoorus (Tsooru Rahvamaja) ja Kobelas (Linda Rahvamaja).

KSK hoones tegutseb Antsla Muusikakool ~50 õpilasega. KSK hoones tegutseb Antsla noorteklubi, mille uksed on avatud viiel päeval nädalas. Aktiivseid liikmeid on 20 ringis ning vähemaaktiivseid ~30. Antsla Gümnaasiumis on erinevaid huvi- ja aineringe 20. Õppeaastal 2010/2011 oli neis osalejaid kokku 397.

Antsla KSK erinevates ringides osales 2010 aastal 240 inimest. Vallas tegutseb aeroobikaring 11 aastat ja jooga ring 5 aastat. Kobelas Boose seltsi ruumides toimub isetegevus.

Vanemaeline elanikkond on moodustanud mittetulundusühinguid, mille eesmärgiks on liikmetele meelepäraste tegevuse leidmine. Korraldatakse ekskursioone, osaletakse rahvakultuuri- ja käsitööringides.

Vaba aja veetmise kohad on ka Antsla linnas asuvad toitlustusasutused.

Kõik ülalkirjeldatu viitab sellele, et valdavale osale elanikkonnast on võimalused tegelda huvitegevusega hästi kättesaadavad. Kindlasti pole kaetud kõik võimalikud tegevusvaldkonnad, kuid väiksemas kohas polegi see saavutatav. Seda kompenseerivad sagedased ühised teatrikülastused, kas Tartu või Viljandi. Valla äärealdel ja keskusest kaugemal elavatel inimestele on tulenevalt transpordi korraldusest vallas pakutavad teenused raskemini kättesaadavad.

Hinnang indikaatorile: HEA. Osavõtt erinevatest üritustest ja ringidest võiks olla aktiivsem. Põhjus võib peituda osaliselt selles, et puuduvad tegevused ja üritused milles soovitaks osaleda.

ÜLDKASUTATAVAD SPORDIRAJATISED JA TERVISERAJAD

Antsla valla territooriumil asuvad järgmised üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad:

Siserajatised:

Antsla linnas asuvas Antsla Gümnaasiumis on spordisaal, kus on normaalmõõtmetes korvpalliväljak. Gümnaasiumi hoones asub lasketiir (25m).

Antsla Kultuuri- ja Spordikeskuses asuvad spordisaal ja jõusaal. Sama hoone keldrikorrusel asuvates ruumides tegutseb rendipinnal veel üks jõusaal.

Aktiivsemat kasutamist leiab ka Vana-Antsla Kutsekeskkooli spordisaal.

Linda rahvamajas asub pallimängudeks sobilik saal, kuid seoses kütteprobleemidega ei ole seda viimastel aastatel (2005-2010) aktiivselt kasutatud.

Välisrajatised:

Antsla linnas asub gümnaasiumile kuuluv staadion, kus toimuvad peamiselt õpilaste kehalise kasvatuse tunnid.

Kesklinnas asub pallimängudeks rajatud plats.

Aastal 2010 rajati linna külje all asuvasse metsa terviserada. Viirapalu külas on valmimas spordiväljak. Karula Rahvuspargi territooriumile jäävad mitmed matkarajad. Mis aga jäävad valla suurematest asulatest kaugele ja leiavad seeläbi vähem kasutust. Kaikamäel on suusarajad.

Võrkpalliplatsid on Kraavil, Ähijärvel, Kaikas, Tsoorus ja Boose Suurjärve ääres.

Antsla staadion vajab renoveerimist.

Hinnang indikaatorile: HEA. Probleemiks spordirajatiste puhul on nende vähene kasutamine.

TRANSPORT JA TEEDEVÕRK

Antsla valla territooriumil asuvate valla teede kogupikkus on 208 km sealhulgas on tänavaid 23 km. Valla teedest on kattega teid 5,9 km, tänavatest 5,2 km. Lisaks vallateedele on 119 km riigiteid ning 45 km RMK -le kuuluvaid teid.

Suunal Antsla - Võru -Antsla liigub tööpäeviti buss 11 korda, nädalavahetustel 6 korda (sõidu-aeg ~1 tund).

Antsla - Valga - Antsla 2 korda päevas (sõiduajaga 1 tund).

Antsla - Tartu - Antsla 1 kord päevas (E ja L 2 korda) sõiduajaga 2 tundi.

Antsla -Tallinn -Antsla 3 korda päevas (sõiduajaga 4,5 tundi). (www.bussireisid.ee)

Lisaks maakonna liinidele sõidab vallas ka vallasisene buss. Valdavalt on vallasisesed liinid ellu kutsutud õpilasveo eesmärgil. Üks kord nädalas teenindab valla buss kaugemate piirkondade inimesi, kellel on soov poodides käia või perearsti külastada.

Valda läbib ka raudtee kuid sellel toimuv kaubavedu on hõre ning ei mõjuta siinset elu. Reisijavedu ei toimu.

Tänavavalgustusega on täies ulatuses kaetud Antsla linn, Kobela ja Vana-Antsla. Vähemal määral on valgusteid Tsoorus ning Kraavi külas on vaid üksikud valgustid.

Kergliiklusteid seisuga jaanuar 2011 Antsla valla territooriumil ei ole. Valla arengukavas aastateks 2011-2024 on kavandatud kergliiklusteed Antslast Kobelasse, Vana-Antslasse ning Kraavi ja Lusti külla.

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV. Valla kaugemates piirkondades elavatele inimestele on kõik teenused raskemini kättesaadavamad ning seetõttu kallimad. Vallas on piirkondi, kus elanikud on tänulikud, et ükskord nädalas käib valla buss ja nad saavad Antslasse toiduaineid ostma ja arsti juurde. Kahjuks puudub see võimalus neil suvel. Antsla linna puhul on suureks probleemiks katteta tänavate suur osatähtsus. (57%)

KESKKONNA MÕJURID

Joogivee kvaliteet

Antsla vallas on ~35-40 puurkaevu, mis on valdavalt rajatud aastatel 1956-2008.

Antsla valla puurkaevude vesi saadakse Kesk-Devoni veekompleksist. Kesk-Devoni põhjaveekompleksi vesi vastab üldiselt Eesti Vabariigis joogiveele kehtestatud nõuetele, kuid raua, väävelvesiniku ning mangaani sisaldused on kehtestatud piirsisaldusest üldjuhul suuremad.

Vald on viimaste aastatega suutnud investeerida veepuhastusseadmetesse, renoveeritud on 6 pumplat.

Siiski on probleem vanades amortiseerunud veetorudes, millesse on ladestunud rauda. Pärast pumplate veepuhastusseadmete uuendamist on vee kvaliteet paranenud.

Lisaks valla ühisveevarustusele tarbitakse Antsla vallas vett ka individuaalkaevudest. Nendest saadava vee kvaliteedi kohta puudub adekvaatne ülevaade.

Kõigis valla haridusasutustes on tsentraalne vee-ja kanalisatsioonivarustus. Veeproove võetakse regulaarselt ja vee kvaliteedi näitajad püsivad stabiilsed.

Reoveepuhastid asuvad Antslas, Kobelas, Vana-Antslas, Kraavil ja Tsoorus. Kõik reoveepuhastid on renoveeritud.

Piirkondades (ükiskelamute puhul) kus ühisveevarustus puudub suunatakse reovesi kas kogumiskaevu või (väiksemate koguste korral) otse loodusesse.

Avalike supluskohtade turvalisus.

Rahule saab jääda veekogude veekvaliteediga. Valla territooriumil on väljakujunenud supluskohad, kuid ametlikke randasid avatud ei ole. Antsla vallas on supluskohad: Boose Suurjärv, Vana-Antslas asuv Mõldri paisjärv, Nässmõisa järv, Tsooru paisjärv, Mikile järv, Ähijärv.

Kuivkäimlaga on neist varustatud Ähijärve, Mikile järve ja Boose Suurjärve ujumiskoht. Kaks esimest on RMK hooldamisel.

Heitvesi

Heitvett tekib Võrumaal ca 2211 tuhat kuupmeetrit aastas. Sellest puhastatakse ligikaudu 94 %.

Võrumaa heitvesi moodustab kogu Eesti aastas toodetavast heitveest 0,14 %.

Seega ei saa rääkida Antsla vallast, kui reostatud piirkonnast, kuna reostuskoormus on äärmiselt väike.

Välisõhk

Antsla vallas nagu ka Võru maakonnas on, võrreldes kogu Eestiga, õhu saastamine paiksetest allikatest väike.

Paikseid õhusaasteallikaid, mis oleksid Keskkonnaregistris arvel, Antsla vallas ei ole. Kõik korruselamud kütavad alla 300KW kateldegaga, mis ei ole olulise saaste allikaks. Kuivematel perioodidel on probleeme kruusateedelt pärineva tolmuga.

Jäätmed ja jäätmekäitlus

Kolmel tiheasustusosalal: Antsla linnas, Kobelas ja Vana-Antslas elavatel inimestel on kohustus liituda korraldatud jäätmeveoga.

Antsla linna ja Lusti küla piiril asub Antsla jäätmejaam, kuhu inimesed saavad tuua: sõidukite vanu rehve, elektroonikaromusid, suuremõõtmelised jäätmed (mööbel jmt.) ning ohtlikke jäätmeid.

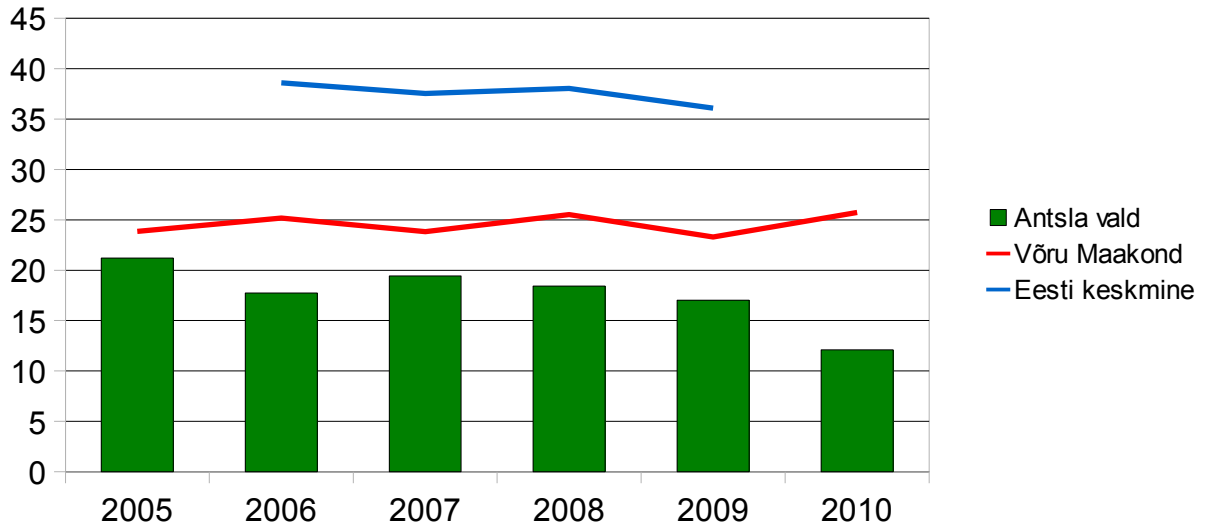
Lisaks saab tuua erinevaid pakendeid ja vanapaberit.

Hinnang indikaatorile: HEA. Puuduseks on avaliku ranna puudumine, hajaasustuspiirkondade kõik majapidamised pole liitunud korraldatud jäätmeveoga. Üksikutes kohtades on joogivees suur rauasisaldus.

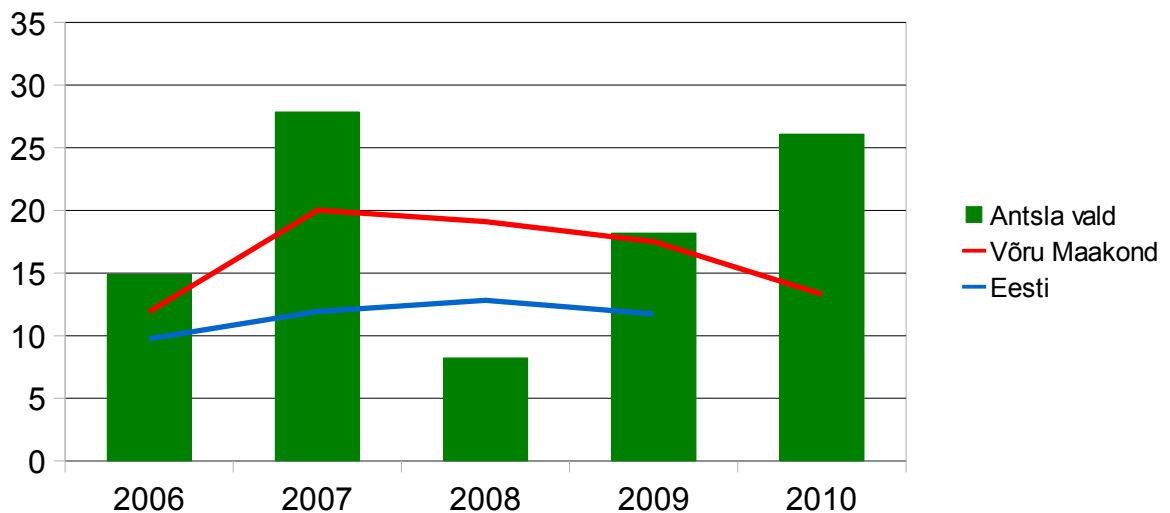
KURITEOD

Antsla vallas asub Võru konstaablijaoskonna Antsla konstaablipunkt, kus konstaabel võtab inimesi vastu ühel päeval nädalas. Varasematel aastatel kuni aastani 2008 oli konstaablipunktis tööl pidevalt üks politseinik. Tänapäevaks on olukord seoses reformidega muutunud ning visuaalselt (politseinike lahkumisega) on Antsla vald muutunud ebaturvalisemaks. Õnneks räägib statistika teist keelt ning

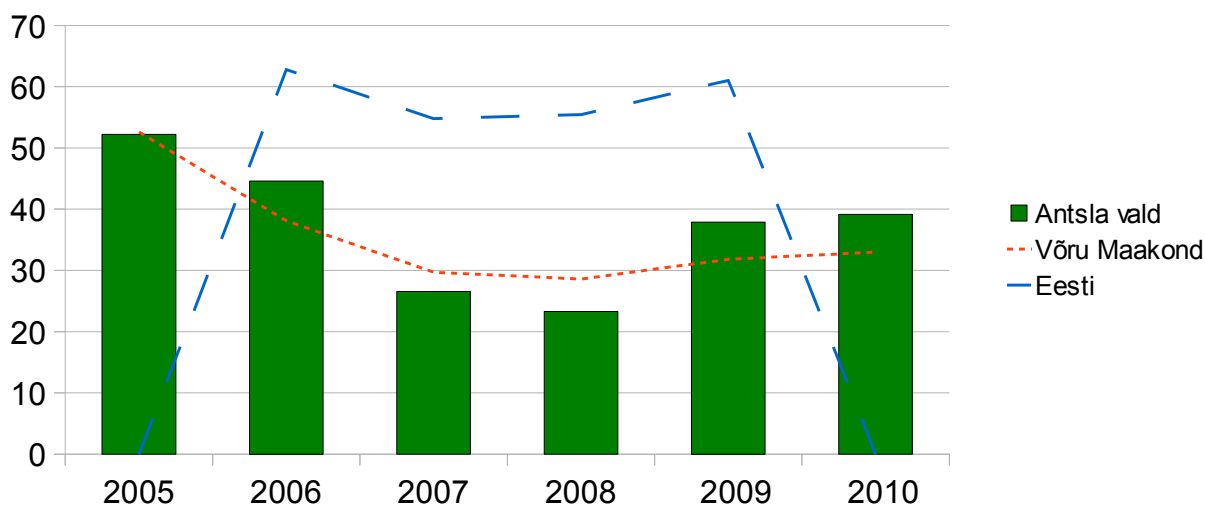
kuritegevuse osas on olukord Antsla vallas hea. Infovahetus politsei ja vallavalitsuse vahel on hea ning pidevalt on olemas ülevaade vallas toime pandud kuritegudest. Võrreldes Eesti keskmise näitajaga pannakse Antsla vallast 1000 elaniku kohta toime erinevaid kuritegusid kaks korda vähem. Tunduvalt paremad on vastavad näitajad ka Võru maakonnaga võrreldes. (vt joon 33). Ilmneb, et kuritegude arv 1000 elaniku kohta on Antsla vallas langustrendiga.

Joonis 33. Kuritegude koguarv 1000 elaniku kohta (Statistikaamet, Lõuna Prefektuuri Võru konstaablijaoskond)

Joonis 34. Isikuvastaste kuritegude osakaal kuritegude üldarvust 2006-2010 (Statistikaamet, Lõuna Prefektuuri Võru konstaablijaoskond)

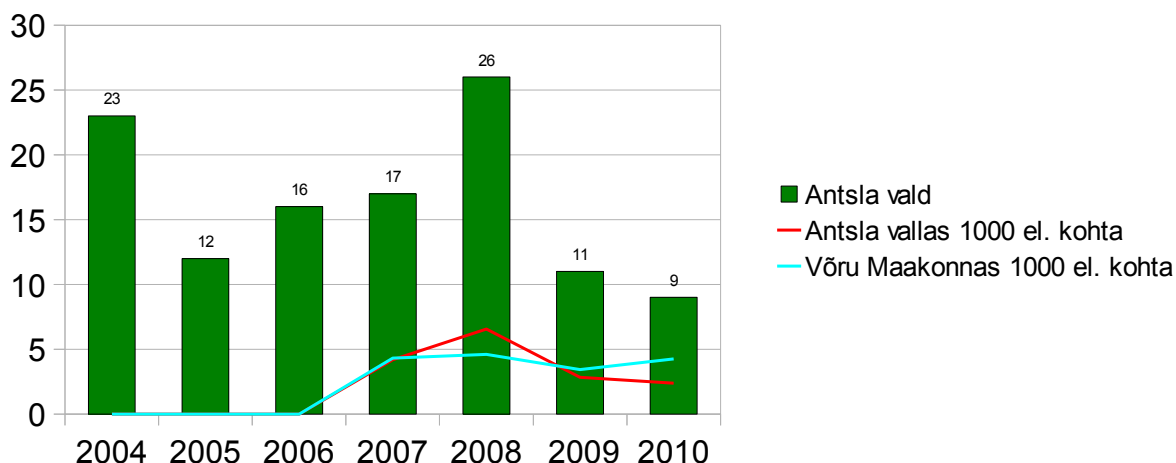

Joonis 35. Varavastaste kuritegude osakaal kuritegude üldarvust 2005-2010 (Statistikaamet, Lõuna Prefektuuri Võru konstaablijaoskond)

Kui vaadelda kuritegude struktuuri ilmneb, et isikuvastaste kuritegude (inimese elu ja tervise ohustamine) suhtarv on Antsla vallas suurem kui Eestis ja Võru maakonnas. (joonis 34)
 Varavastaste kuritegude (vargused, röövid ja väljapressimised) osakaal Antsla vallas on aga tunduvalt madalam kui Eestis keskmiselt. (joonis 35)

Hinnang indikaatorile: HEA. Kuritegevuse tase võrreldes Eesti keskmisega on tunduvalt madalam. Isikuvastaste kuritegude suhteliselt suurem osatähtsus tuleneb sellest, et isikuvastaste kuritegude hulka arvestatakse ka kehaline väärkohtlemine. On hakatud rohkem tähelepanu pöörama peretülide käigus tekitatud kehalisele väärkohtlemisele. Need näitajad kajastuvad ka statistikas.

LIIKLUSKURITEOD JA -ÕNNETUSED

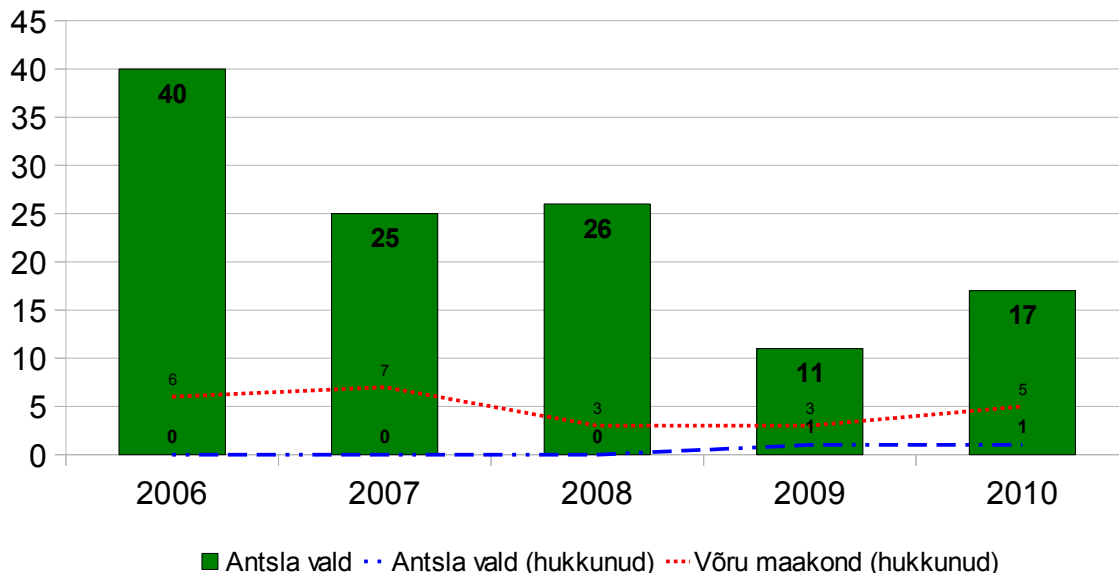

Joonis 36. Korduvad mootorsõiduki joobes juhtimised absoluutarvudes ja 1000 elaniku kohta 2004 - 2010 (Lõuna Prefektuuri Võru konstaablijaoskond)

Hinnang indikaatorile. RAHULDAV. Joobes juhtimiste arv võiks väiksem olla.

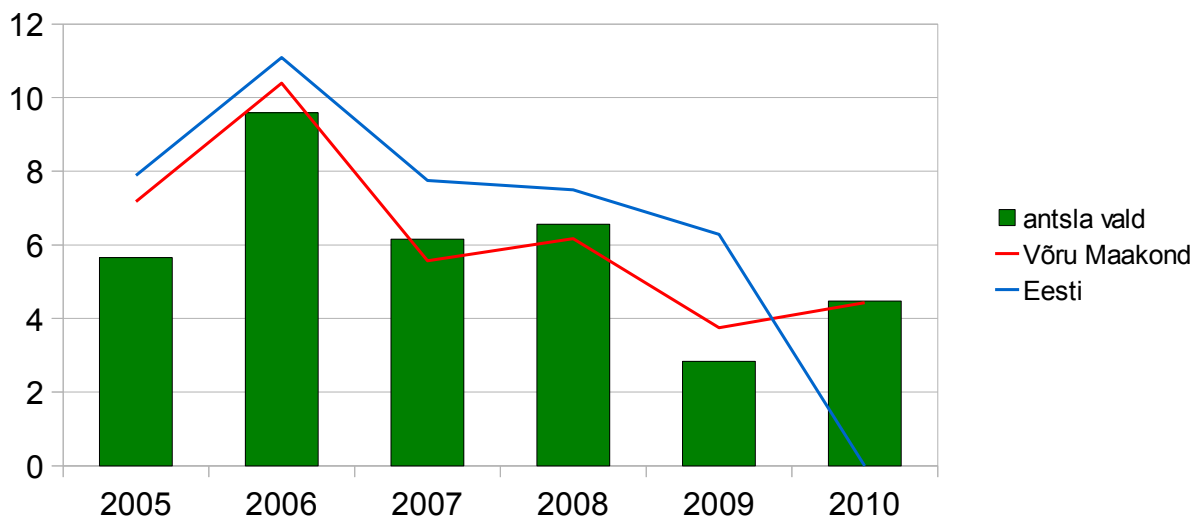
TULEKAHJUD

Tulekahjude arv Antsla vallas näitab viimastel aastatel langustrendi. Soovides võrrelda tulekahjude hukkunute arvu, osutub valla territoorium piisavalt väikeseks. Mõnel aastal kahe traagiliselt lõppenud tulekahju esinemise korral on näitaja kõrge ning see ei anna adekvaatset ülevaadet.

Joonis 37. Tulekahjud ning neis hukkunute arv 2006-2010 (Päästeameti Lõuna Eesti Päästekeskus)

Vaadeldes tulekahjude arvu 1000 elaniku kohta (joonis 38) ilmneb, et Eestis keskmiselt on neid pisut rohkem kui Antsla vallas. Võru maakonna andmetega võrreldes on näitajad sarnased, erinedes aastate lõikes vähe.

Joonis 38. Tulekahjude arv 1000 elaniku kohta (Päästeameti Lõuna Eesti Päästekeskus)

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV. Hinnang rahuldav seetõttu, et kahel viimasel aastal on Antsla vallas hukkunud tulekahjus inimene.

ALKOHOLI MÜÜVAD KAUPLUSED

Detsembris 2010 oli Antsla vallas 11 müügikohta, kus saab vastavalt riigi poolt kehtestatud aegadel osta alkoholi. Üheteistkümnest müügikohast 6 asuvad Antsla linnas. Teised kohad asuvad Kobelas, Vana-Antslas, Tsoorus (2) ja Haabsaares. Lisaks kurseerib valla territooriumil Antsla Tarbijate Ühistu kauplusauto. Sealtki on võimalik alkoholi osta.

Viimasel viiel aastal pole kaupluste arv muutunud olles kõikidel aastatel 11.

Lisaks kauplustele saab alkoholi osta ja koha peal tarbida 3 toitlustuskohas. Mainitud asuvad kõik Antsla linnas. Neist ainult üks on avatud kauem kui 22.00.

Tuhande elaniku kohta on Antsla vallas 3 alkoholi müüvat kauplust.

Hinnang indikaatorile: HALB Alkohol on liialt kergesti kättesaadav. Kui Eestis keskmiselt on alkoholi jaemüügi kohta 1000 elaniku kohta 1,9 siis Antsla vallas on see näitaja 3,2. Võru maakonna vastav näitaja on 1,5. Lisaks toimuvad enamik külapidudest koos alkoholiga.

KOHALIKU OMAVALITSUSE ALKOHOLIPOLIITIKA

Antsla vallavalitsus pole kehtestanud omapoolseid piiranguid lisaks riiklikele müügipiirangutele.

TERVIST EDENDAVAD ASUTUSED

Tervist edendavate asutuste võrgustik koosneb vabatahtlikkuse alusel ühendunud töökohtadest, koolidest ja lasteaedadest, kes lähtuvad oma töös ja tegevuses tervist edendavatest põhimõtetest. Antsla vallas tegutseb tervist edendava koolina Antsla Gümnaasium ning lasteaiana Lusti Lasteaed.

5. TERVISLIK ELUVIIS

TERVISEALASE TEABE KÄTTESAADAVUS

Antsla vallas ilmub alates 2011. aastast 6 korda aastas välja antav valla leht. Varasematel aastatel ilmus valla leht keskmiselt kaks korda aastas. Tänapäevani pole seda võimalust info levitamiseks kasutatud. Enam levitatakse informatsiooni Antsla valla kodulehekülje vahendusel. Kuid ka seal on tervisalane info olematu.

Seega sõltub terviselase info kättesaadavus eelkõige üleriigilistest ja maakondlikest infokanalitest. Samuti on vastavasisuline informatsioon kättesaadav Antsla valla neljas raamatukogus, kus vastavatel päevadel (südamenädal, tervisenädal) on sellekohane info eksponeeritud eraldi riulitel.

Hinnang indikaatorile: HALB. Antsla vald tervisealast teavet oma elanikele ei edasta.

TERVISLIKU ELUVIISI TOETAVAD ÜRITUSED PAIKKONNAS

Antsla vallas ei toimu üritusi, millel oleks rõhuasetus tervise edendamisel. Küll aga korraldatakse

tervise spordi üritusi, seda nii vallavalitsuse kui allasutuste ja kodanikuühenduste poolt.

Siinjuures on loetletud kõik mainitud üritused:

Suusasõit ning Antsla valla talispordipäev, jalgrattasõidu etapid, Jaanus Kala viievõistlus, Õdri triatlon ning Tsooru kandi ja Kobela spordipäev.

Antsla Gümnaasium korraldab igal aastal õpilastele A. Kersna mälestusvõistlusi kergejõustikus ning teisi tervist edendavaid (ka koolidevahelisi) üritusi. Vallas korraldatakse lisaks: Tsooru tarkusepäeva jooks, Boose Suurjärve jooks ja rannavolle jaanipäeval, Antsla Elu Edendamise Seltsi jalgpallilaager, Kaikamäe võrkpallimängud ning valla erinevates piirkondades jüriööjooksud.

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV. Tervisealase info levik tagasihoidlik. Osavõtt erinevatest rahvaspordiüritustest võiks olla aktiivsem. Vallal puudub ülevaade elanike tervisekäitumisest.

6. TERVISETEENUSED

Tervishoiusüsteem peab olema patsiendikeskne, et tagada ravi järjepidevus. Selle oluliseks eelduseks on esmatasandi, eriarstiabi ja hooldusravi/hoolekande vaheline koostöö ning koordineeritus. Oluline aspekt on ka patsiendi informeeritus, mis ühelt poolt tähendab oskust orienteeruda tervishoiusüsteemis ning teisalt teadlikkust oma terviseprobleemidest ning ravivõimalustest.

TERVISHOIUTEENUSED

Antsla linnas asuvas MTÜ Antsla Tervisekeskuse ruumides töötab kolm perearsti ning Tartu kiirabi Antsla brigaad.

Koolitervishoiuteenuse pakkumisega tegeleb perearst Helgi Luik, kes on tööle võtnud erialase haridusega kooliõe.

Eriarstiabi, sealhulgas ambulatoorse ja statsionaarse abi saamiseks tuleb pöörduda, kas Lõuna-Eesti Haiglasse või Tartu Ülikooli Kliinikumi (Maarjamõisa polikliinikusse).

Korraliku ühistranspordi puudumisel on tööealised pereliikmed sunnitud võtma vaba päeva, et eakaid vanemaid või lapsi / noori Võru linna või veelgi kaugemale arsti vastuvõtule sõidutada.

Hambaraviteenuseid osutab Antsla vallas kolm hambaarsti - kaks Antsla linnas, üks Vana-Antslas.

Hambaraviteenuse kättesaadavust piirab paljudel inimestel ka vastava teenuse kõrge maksumus, mis teeb teenuse paljudele kättesaamatuks.

Koduõendus-hooldusteenus on isikule kodustes tingimustes osutatav teenus, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla. Eesmärgiks on aidata vähenenud toimetulekuvõimega eakal või puudega inimesel iseseisvalt, pere või sotsiaaltöötaja organiseeritud teenuste abil harjumuspärasel keskkonnas (kodus) toime tulla.

Hoolekandetasutusena töötab vallas MTÜ Antsla Tervisekeskus, kus on hooldamisel 28 eakat ja puudega isiku. Kohapealne hooldekodu võimaldab eakaid pereliikmeid tihedamini külastada ja vahel ka koju viia.

Antsla valla ainus apteek asub Antsla linnas.

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV.

Positiivne mõju: Antsla vallas on perearstiteenus, hambaraviteenused, apteek ja hooldekodu.

NÕUSTAMISTEENUSED

Valdav osa erinevatest nõustamisteenustest on kättesaadavad ainult maakonnakeskuses. Kui arvestada sellega, et eestlane püüab alati ise kõigea hakkama saada on raske uskuda, et seda laadi teenuse kättesaamiseks raatsib inimene veel ühe takistuse (transport Antsla-Võru-Antsla) ületada.

Valla sotsiaaltöötajate vahendusel saab leppida kokku pere- ja võlanõustamisteenuse osutamist kohapeal ning korra nädalas käib Antslas kriminaalhooldustöötaja.

Ametirollist tulevate nõuete ning nende täitmisega kaasneva stressi tase on üldjuhul väga kõrge nendel spetsialistidel kes oma tööülesannete tõttu on tihedalt seotud inimestega (perearstid, sotsiaaltöötajad, õpetajad). Valdkonnaga seotud nõustamine vajab täpsemat uurimist

Hinnang indikaatorile: RAHULDAV. Erinevate nõustamisteenuste vajadusel on võimalik leida lahendusi nõustaja kohapeale kutsumiseks.

Terviseprofiili eesmärkide saavutamise vahendid

Käesolevas peatükis tuuakse ära valla tervisetegurite hindamise analüüsimisel ilmnunud peamised probleemid rahva tervisele. Seejärel on püstitatud käsitletud valdkonnale eesmärk, pakutud välja võimalikud meetmed selle poole liikumiseks ning toodud välja indikaatorid tulemuste hindamiseks aastal 2014.

Üldandmed

- ◆Elanikkond on pidevas ja järjekindlas vähenemises;
- ◆Vanemaealiste osatähtsus suureneb, vanemaealiste hulgas on meeste osatähtsus tunduvalt väiksem - seega elavad eakad naised enamasti kaaslaseta;
- ◆Vallaelanike iive on viimased kümme aastat olnud negatiivne; vallast lahkub kaks korda enam inimesi, kui siia elama asub;
- ◆Peeaaegu 80% inimestest elab Antsla linnas ja selle lähiümbruses (4 km);
- ◆Väljaränne küll väheneb, kuid samavõrra väheneb ka sisseränne;
- ◆Vallaeelarve suurenemine aastatel 2000-2007 on asendunud vähenemisega perioodil 2007-2010;
- ◆Tulumaksu laekumine on viimasel kolmel aastal vähenenud.

Valdkonna eesmärk

Põhieesmärgiks on elanikkonna vähenemise peatamine.

Võimalikud meetmed

- Toetada laste sündi, tagada vajalike teenuste – lasteaed, alus-, põhi- ja keskkhariduse kättesaadavus;
- Välja töötada ja ellu viia meetmeid, mis peataks elanikkonna vähenemise;
- Reklaamida siinseid võimalusi, investeerimise ja uute töökohtade loomise seisukohalt

Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused

Ühise vastutuse ja suurema hoolimise abil suudame tagada enamate inimeste heaolu kui praegu. Samuti paranevad selle läbi võimalused sotsiaalse lõhestumise ja tõrjutuse vältimiseks. Vaesus, pikaajaline töötus, inimestevahelise usalduse puudumine, ühiskondlik teadmatus ja ükskõiksus ning eriti olukorrad, kus eelpoolmainitud esinevad samaaegselt on rahva tervisele vähemalt sama ohtlikud, kui ebatervislikud eluviisid või keskkonnariskid. Mida suurem on sotsiaalne sidusus, seda paremad on ka tervisenäitajad.

Probleemid

- ◆Majanduskriis on suurendanud tuntavalt töötute arvu vallas. Töötus omakorda suurendab tõrjutust ja majanduslikku toimetulematust.
- ◆Ravikindlustuseta inimeste arv näitab, et palju inimesi töötab nn „mustalt“. Selle tulemuseks on ühest küljest väike maksumaksjate arv, kuid teisest küljest jäävad inimesed ise ilma sotsiaalsetest garantiidest ja tulevikus toimetulekuks vajalikust pensionist.
- ◆Väike asustustihedus Antslast kaugemal kui 6 km on põhjustanud ühistranspordiliinide vähenemise. See pärsib elanike juurdepääsu mitmesugustele sotsiaal- ja terviseteenustele, kultuuriüritustest osasaamisele ning vähendab seeläbi kogukonna sidusust.
- ◆Antsla valla jagunemine kolmeks, ajalooliselt erinevates kihelkondades asunud kantideks. Sellest tulenevalt puudub nii vajalik, kõiki kogukondi ühendav eesmärk. Nõrk sotsiaalne sidusus. Kodanikeühendused tegutsevad eraldiseisvalt ning väga vähe on omavahelist koostööd;

- ◆Elanike vähene osalemine korraldavatel üritustel, vähene kaasaraäkimine kohalikul tasandil;
- ◆Inimestel on palju argiprobleeme ning elatakse kapseldunult;
- ◆Kodanikeühenduste tagasihoidlik osalemine erinevates otsustusprotsessides ning vähe märgatav omavaheline koostöö;
- ◆Antsla valla asutustes-ettevõtetes makstakse Eesti Vabariigi keskmisest madalamat töötasu;
- ◆Maksumaksjate arv Antsla vallas on alates 2006 aastast vähenenud;
- ◆Ettevõtjate ebakindel majanduskeskkond, suured kulud transpordile;
- ◆Tööturu situatsioonist lähtuv stress ja vaimse tervise langus samuti ka vaesusriski suurenemine;
- ◆Vaesusriski sattuvad peale töötute ka nende lähedased, pereliikmed, sh. lapsed;
- ◆Tööturumeetmed on transpordiühendustest lähtuvalt raskesti kättesaadavad.
- ◆Abivajajate suurenemine seab valla eelarve surve alla;
- ◆Motivaatoreid elanike kaasamiseks ning kogukondade aktiveerimiseks on vähe;
- ◆Sotsiaalsete elamispiindade olukord halb. Enamus elamispiindadest vajavad renoveerimist.

Valdkonna eesmärk

Valdkonna strateegiliseks eesmärgiks on kõigi elanikerühmade sidususe suurenemine ja tõrjutuse vähenemine. Elanikonna suurem osalemine ja panustamine erinevatel üritustel ning suurem aktiivsus probleemidele osutamisel ja eesmärkide püstitamisel ning nende lahenduste leidmisel.

Valla elanikud tunnevad ennast kaasatuna, kõigile on tagatud võrdsed võimalused toimetulekuks.

Võimalikud meetmed

- Eesmärkide ühine püstitamine ning neile koostöös lahenduste leidmine ja eesmärkide saavutamine;
- Laiendada naabrivalve liikumist valla hajaasustusega piirkondades.
- Kaasata külaliikumisse enam inimesi, eriti elanikerühmi, kellel on oht kaotada side kogukonnaga (töötud, puudega inimesed, alkoholi tarbivad inimesed jt)
- Arendada valla sotsiaalset infrastruktuuri, toetada koostöö- ja toetusvõrgustike ja huvialaühenduste tegevust, inimeste omaalgatust ning luua sotsiaalset aktiivsust soosiv keskkond.
- Tagada tervisega seonduva teabe kättesaadavus sotsiaalselt tundlikele gruppidele, nende õiguste, neile suunatud hüvitiste ja teenuste kohta. Kasutades selleks neile arusaadavaid suhtlusvorme;
- Toetada ettevõtluskeskkonna arendamist: info vahetamine, infrastruktuurid, ettevõtja abistamine tootmise mitmekesistamisel;
- Aktiveerida töötuid tööturumeetmete paremaks kasutamiseks;
- Toetada vaesusriski sattunute toimetulekut;
- Kaasata kogukonna liikumisse elanike rühmi, kellel on oht kaotada side kogukonnaga (töötud, puudega inimesed, alkoholi tarbivad inimesed);
- Leida paremaid lahendusi transpordi valdkonnas;
- Toetada ja motiveerida kogukondade liikumist ning elanike suuremat kaasamist;
- Toetada valla ettevõtjaid töökohtade säilitamisel, töökoha atraktiivsemaks muutmisel;
- Kaasata avalikele ja heakorratöödele töö kaotanud isikuid;
- Leida võimalused ettevõtlike inimeste ja nende poolt elluviidu tunnustamiseks.

Laste tervislik ja turvaline areng

Laste tervise ja arengu toetamine põhineb tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusvaldkonna paindlikul koostööl. Koostöö on vajalik nii terviseprobleemide ja riskikäitumise õigeaegsel avastamisel ja sekkumisel, kui ka

krooniliste haigustega laste arengu toetamisel. Tundlikku käsitlust vajavad ka ebasoodsa sotsiaalse taustaga laste probleemid. Koolil ning koolis toimival on oluline roll lapse sotsiaalsete oskuste, tervise ja toimetuleku kujunemisel. Nooruses tehtavad tervisekäitumuslikud valikud mõjutavad inimese hilisemat tervise seisundit.

Probleemid

- ◆Puudub teave laste subjektiivsete hinnangute kohta oma tervisele ja teadmiste kohta tervisedenduse vallas.
- ◆Eelkooliealiste laste ja õpilaste silmaringi laiendamise võimalused on võrreldes linnas elavate lastega piiratumad.
- ◆Osade lastevanemate ja lasteasutuste vähene koostöö suurendab käitumisprobleemide tekkimise riski.
- ◆Lastel vähe võimalusi suvel vaba aja veetmiseks (huvialaringid ei tööta) ja töötamiseks.
- ◆Valla äärealadel elavad lapsed ei saa käia keskusel tegutsevates spordi- ja huvialaringides neile sobivatel aegadel õhtuse bussiliikluse puudumise tõttu.

Valdkonna eesmärk

Valdkonna strateegiliseks eesmärgiks on lastevanemate vastutustunde ja laste turvalisuse ning võrdsete võimaluste suurenemine.

Võimalikud meetmed

- Uurida laste subjektiivset hinnangut oma tervisele ja nende teadlikkust tervist edendava elustiili kohta
- Suurendada lastevanemate teadlikkust ja oskusi laste tervise edendamisel ja arengu toetamisel.
- Laiendada eelkooliealiste ja koolilaste võimalusi huvihariduse omandamiseks ja silmaringi laiendamiseks.
- Suurendada lastevanemate ja haridusasutuste koostöövõimalusi.
- Leida enam võimalusi laste suvise koolivaheaja sisustamiseks.
- Suurendada laste ja lastevanemate teadlikkust ohtudest jalgrattaga liiklemisel.
- Toetada valla äärealadel elavate laste tegevusi, mis on nende kodukoha lähedal.

Tervislik elu-, õpi- ja töökeskkond

Paljud terviseprobleemid saavad alguse ümbritsevast keskkonnast tööl, kodus, koolis. Ümbritseva elu-, õpi- ja töökeskkonna ja teenuste osutamisel tuleb arvestada laste, puuetega inimeste, eakate, ja ajutise terviseprobleemiga inimeste erivajadustega. Töökeskkonnas on oluline töö korraldamine nii, et oleks tagatud töötajate vaimne ja füüsiline terviseohutus.

Probleemid

- ◆Transpordist tulenev teenuste puudulik kättesaadavus.
- ◆Puudub teave avalikke teenuseid pakkuvate asutuste vastavusest tervisliku töö- ja õpikeskkonna nõuetele.
- ◆Puuduvad avalikud mänguväljakud, kus lapsed saaksid turvaliselt mängida.
- ◆Kõikides supluskohtades pole riietumiskabiine ja käimlaid;
- ◆Alkohol on kergesti kättesaadav - müügikohti elanike kohta palju;
- ◆Tänu metsa ja rohealade suurele osakaalule valla territooriumist on puuginakkuse oht elanikkonnale suur.

Valdkonna eesmärk

Elu-, õpi- ja töökeskkonnast tulenevad terviseriskid on vähenenud.

Võimalikud meetmed

- Uurida avalikke teenuseid pakkuvate asutuste vastavust tervisliku töö- ja õpikeskkonna nõuetele.
- Tõsta inimeste teadlikkust elu-, töö- ja õpikeskkonnast tulenevatest terviseriskidest.
- Selgitada välja ohutegurid ja arvestada nendega planeerimisel ja ehitustegevuses ning informeerida inimesi ohuteguritest.
- Tõsta inimeste teadlikkust keskkonnast tulenevatest terviseriskidest ning nende ohjamise meetmetest.
- Koguda teavet erivajadustega inimeste juurdepääsuvõimalustest avalikele teenustele.
- Toetamaks haridus ja sotsiaal-tervishoiu valdkonna töötajate professionaalsust ning tagamaks nende poolt läbiviidavate teenuste kvaliteeti on oluline regulaarselt antud sihtgrupi seas läbi viia vaimse tervise edendamisele suunatud tegevusi, sh psühhosotsiaalsete stressifaktorite hindamist ja sihtgrupi teadlikkuse tõstmist enda vastutusest ning võimalustest oma vaimse tervise hoidmiseks

Turvalisuse tagamise meetmed:

- Küttekollete remondi ja parandamise propageerimine;
- Tähelepanu juhtimine vananenud elektrisüsteemidele;
- Suitsuandurite jagamine vähekindlustatud elanikele;
- Ujumisoscuse propageerimine (ka täiskasvanute hulgas).

Tervislik eluviis

Suurimad võimalused rahva terviseseisundi paranemiseks ja tervena elatud eluea pikendamiseks peituvad inimeste eluviiside tervislikumaks muutmises. Tervisekaotust põhjustavad riskitegurid: alkoholi, tubaka ja narkootikumide tarbimine, tasakaalustamata toitumine ja vähene kehaline aktiivsus, riskialdis käitumine (kaitsmata seksuaalvahekorrad, liikluses turvavööde mitte-kasutamine, lubatud kiiruse ületamine, alkoholijoobes sõitmine jms). Oluline on tervena elatud elu, mitte lihtsalt elatud elu.

Probleemid

- ◆Puudub teave inimeste subjektiivsete tervisehinnangute ja tervisespordiga tegelemise kohta.
- ◆Tervisespordiga tegelemise võimaluste valik väike (puuduvad skate-park, kergliiklusteed, valgustatud terviserajad, staadion vajab uuendamist).
- ◆Mittetulundusühingud ja külaseltsid tegelevad pigem kultuuri- kui spordiürituste korraldamisega ning neidki on napilt.
- ◆Vallas toimuvatel sportlikel pereüritustel on vähe osalejaid;
- ◆Puudub vallapoolne teavitustöö pööramiseks tähelepanu tervislike eluviiside propageerimisele ja igapäevase kehalise aktiivsuse tähtsusele.

Valdkonna eesmärk

Rahvastiku kehaline aktiivsus on suurenenud, toitumine on muutunud tasakaalustatumaks ja riskikäitumine on vähenenud.

Võimalikud meetmed

- Uurida vallaelanike subjektiivseid tervisehinnanguid, koguda teavet nende toitumisharjumuste ja tervisespordiga tegelemise kohta. Selgitada välja inimeste tegelikud vajadused;
- Tõsta inimeste teadlikkust tervislikust tootumisest, tervist toetavast liikumisest ning liikumisharrastuse võimalustest;
- Tagada kehalist aktiivsust soodustav toetav keskkond (sh tervist edendavad võrgustikud, koolisport) ning infrastruktuur;
- Seirata ja hinnata regulaarselt rahvastiku liikumisharjumusi, liikumisharjumust määravaid mõjureid ning nende suunatud sekkumisi;

- Suurendada inimeste võimalusi veeta vaba aega kehaliselt aktiivselt;
- Soodustada sõltuvusprobleemidega inimeste eneseabi- ja tugigruppide tekkimist ja tegevust;
- Edendada sõltuvusvaba elustiili ja suurendada erinevate huvidega inimeste vabaajaveetmise võimalusi.

Tervishoiuteenuste pakkumine

Kõik tervist halvendavad tegurid ei ole kahjuks ära hoitavad võimaluste loomise ja isiklike valikute abil. Igaile inimesele peaks olema tagatud juurdepääs kvaliteetsele arstiabile olenemata sellest, kus ta elab või milline on tema majanduslik olukord.

Probleemid

- ◆ Puudub teave elanikkonna rahuolust või probleemidest tervishoiuteenuste tarbimisel;
- ◆ Ühistranspordiliinide vähesus raskendab valla elanike ligipääsu tervise- ja rehabilitatsiooniteenustele; mida osutatakse maakonnakeskuses ja kaugemal;
- ◆ Rahvastiku vähenemine toob kaasa tervishoiuteenuste tarbijate vähenemise, mis omakorda ohustab perearstiteenuse pakkumise jätkusuutlikkust;
- ◆ Elanikel on vähe esmaabialaseid teadmisi;
- ◆ Enamik nõustamisteenuseid on kättesaadavad maakonnakeskuses.

Valdkonna eesmärk

Kõigile valla elanikele on tagatud esmatasandi arstiabi ja juurdepääs eriarsti ning rehabilitatsiooniteenustele.

Võimalikud meetmed

- Korraldada elanikkonna rahulolu-uuringuid tervishoiuteenuste kvaliteedi ja kättesaadavusega.
- Korraldada esmaabikoolitusi valla elanikele.
- Motiveerida tervisedendust ja haiguste ennetustegevust.
- Toetada perearsti teenuse pakkumist infrastruktuuri väljehitamisel ja korras hoidmisel.
- Parandada valla viidasüsteemi ja teavitada elanikkonda kinnistute märgistamise vajalikkusest. Eesmärgiga parandada päästeteenistuse kohalejõudmist.

Tegevuskava aastani 2014

Tegevus	Eesmärk	Aeg	Läbiviija	Hinnangu- line maksumu s	Rahastamise allikad
Teavitustöö valla elanike seas teemadel: tervisedendus, ravikindlustuse olemasolu tähtsus jms. Antsla Valla Leht.	Inimeste teadlikkuse suurendamine ja terviseriskide vähendamine	2011-2014	Vallavalitsus, (sotsiaaltöötajad) perearst, kolmas sektor, koolid		KOV (omaosalus 10-20 %), projektid
Küsitluste läbiviimine elanike seas, selgitamiseks välja nende huvisid ja soove ning rahulolu erinevate vallas pakutavate teenustega	Võrdsete võimaluste loomine vallaelanikele	2011-2014	Vallavalitsus, kolmas sektor		KOV
Spordiürituste korraldamine (pereüritused, tervispäevad erinevatel aastaegadel)	Elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamine	2011-2014	Vallavalitsus, kolmas sektor, haridusasutused		KOV, projektid
Valla terviseraja edasine rajamine ja korrastamine	Elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamine	2011-2014	Vallavalitsus, ettevõtjad, RMK		KOV, projektid
Spordihoonete- ja väljakute ning staadioni ja kaasajastamine	Tervisliku arengu tagamine	2011-2014	Vallavalitsus, kolmas sektor		KOV, projektid
Antsla valla rattatee rajamine	Elanikkonna liikimisaktiivsuse suurendamine ja sotsiaalse sidususe parandamine	2011-2014	Vallavalitsus kodanikuühendused		KOV, projektid
Töötutele suunatud koolituste läbiviimine (käsitöö, kokandus, puutöö, tervisekäitumine jms)	Võrdsete võimaluste tagamine elanikele	2011-2014	Vallavalitsus, kolmas sektor Vana-Antsla KKK		KOV projektid
Koolitused sotsiaalprobleemsete perede toetamiseks ning töötajatele ja võrgustikule sotsiaalprobleemsete perede laste toetamiseks.	Võrdsete võimaluste tagamine elanikele	2011-2014	Vallavalitsus kodanikuühendused		KOV projektid
Teabepäevade korraldamine turvalisuse ja ohutuse teemadel	Turvalise elu tagamine	2011-2014	Vallavalitsus, Politseiamet, Päästeteenistus		KOV, kolmas sektor;
Antsla Perearstikeskuse ruumide kaasajastamine, diagnostikavõimaluste parandamine	Võrdsete võimaluste loomine vallaelanikele	2011-2014	Perearstikeskus, KOV		KOV, perearstikeskus, projektid
Noorte kooskäimiskohtade rajamine ning alternatiivsete tegevuste ellukutsumine	Laste turvalise ja tervisliku arengu tagamine	2011-2014	Vallavalitsus, kolmas sektor		KOV, haridusasutused, projektid
Elanikkonna kaasamist propageerivad üritused (noortevolikogu, ettevõtete vahelised sportmängud, talgud	Sotsiaalse sidususe parandamine	2011-2014	Vallavalitsus, kolmas sektor		KOV, kolmas sektor
Inimeste tunnustamise korra väljatöötamine ja kinnitamine	Sotsiaalse sidususe parandamine	2011-2014	Vallavalitsus, vallavolikogu, kolmas sektor		KOV

Kokkuvõte

Antsla valla terviseprofiili eesmärgiks oli kaardistada vallarahva tervist ja heaolu mõjutavate sotsiaalsete, keskkondlike ning majanduslike tegurite hetkeseis. Neid analüüsid tuua välja peamised tervist mõjutavad probleemid ja vajadused ning pakkuda välja võimalikud tegevused probleemide lahendamiseks ja vajaduste rahuldamiseks.

Kahjuks polnud käesoleva töö raames võimalik anda ülevaadet elanike tegeliku tervise kohta. Siiski annab profiil ülevaate mis on halvasti, mida peab parandama ja millega ollakse rahul. Selleks, et saada tegelik pilt valla rahva tervist ja heaolu mõjutavatest teguritest, peaks elanike seas läbi viima põhjaliku uuringu, mis aga nõuab rohkem ajaressurssi. Käesolev töö kirjeldab olulisemaid tervist mõjutavaid tegureid, kuid kuidas on need tegelikult mõjunud me hetkel veel ei tea.

Valla terviseprofiili väljatöötamiseks moodustas Antsla Vallavalitsus oma 10. juuni 2010 aasta korraldusega nr. 151 töögrupi, kuhu kuulus 4 vallavalitsuse ametnikku: 2 sotsiaaltöötajat, pearaamatupidaja ja arenguspetsialist. Arenguspetsialist kogus andmed, koostas tekstilise osa ning esitas terviseprofiili täiendus- ja parandusettepanekute saamiseks Antsla valla Tervisekomisjonile. Pärast täiendamist esitati see vallavolikogu arengu- ja planeerimiskomisjonile ja sotsiaalkomisjonile. Terviseprofiili kinnitas Antsla vallavolikogu.

Eelnevalt avalikustati terviseprofiili projekt ettepanekute ja paranduste tegemiseks elektrooniliselt internetis Antsla valla kodulehel.

Käesoleva profiili suurimaks puuduseks on asjaolu, et puuduvad konkreetsete ning otsesed tervisenäitajad nagu enim levinud haigused ning peamised surmapõhjused. Maakondlike andmete kasutamine ei anna tõepärast ülevaadet vallas elavate inimeste tervisest.

Keskkonnast tulenevad tegurid mõjutavad vallaelanike tervist üsnagi otseselt. Kui looduskeskkonna mõjud on valdavalt positiivses suunas, siis sotsiaalne keskkond mõjutab juba vastavalt sellele, kuidas konkreetne inimene on suutnud selles tänaseni toime tulla - on ta töötu, elab vaesusriskis, elab ta siinses keskkonnas integreeritult või kapseldunult jne.

Maal elades peavad inimesed ka praktilise elu vajadustest lähtuvalt rohkem liikuma ja tegema füüsilist tööd, mis on tervisedenduse seisukohast ainult positiivne.

Suuremate probleemidena tulid välja rahvastiku vähenemisest tulenevad probleemid. Paljud teenused, mis linnainimestele on kättesaadavad ühistranspordi abiga, asuvad maainimese jaoks väga kaugel ja nende tarbimiseks tuleb teha suuri lisakulutusi. Rahvastiku vähenemine ja vananemine pingestab valla eelarves sotsiaalsfääri kulutuste rahastamist ning vähendab ka ühistranspordi liikumissagedust. Võib seada ohtu perearsti- ja haridusteenuse pakkumise jätkusuutlikkuse, pärsib laste huvitegevust ning silmaringi avardamist. Nendele tegevusvaldkondadele tuleb erilist tähelepanu pöörata.

Rahvastiku vähenemise protsess on iseloomulik peaaegu kõikidele Eesti maavaldadele ja siin on raske - aga mitte võimatu erinevaid meetmeid tarvitusele võtta. Oluline on teavitada inimesi võimalustest, mida nad ise oma tervise ja tuleviku kindlustamiseks ette saavad võtta. Probleemiks on ka nn „mustalt“ töötamine, ravikindlustusega katmata inimeste suur osakaal ja vastupidi maksumaksjate keskmisest väiksem osakaal rahvastikust jne. Tähtis on, et inimesed mõistaksid - maksude mittemaksmisega halvendavad nad nii enda kui kogu vallarahva võimalusi saada paremaid teenuseid.

Vallakeskuses asuva spordihoone või jõusaali kasutamine nõuab valla teiste piirkondade elanikelt täiendavat aja- ja transpordikulu. Nii on tervisespordi tegemiseks mõttekam kasutada ära valla ilusat loodust ja rajada mänguväljakuid, terviseradu ning spordiplatse elukoha lähedusse. Selliste rajatiste

ehitamine oleks jõukohane ka valla külaseltsidele, mis suurendaks kogukonna ühtsust ja elanike sotsiaalset sidusust.

Kui aga arvestada maapiirkonna inimeste keskmisest suuremat kehalist koormust pole need rajatised hädavajalikud. Küll aga tuleks ja peaks nende piirkonna inimestele looma paremaid võimalusi kooskäimiskohtade rajamisel.

Lisa aja- ja transpordikulu kaasneb kõikidele Antsla valla elanikele, kes soovivad osa saada perematest kultuuri-, tervishoiu- ja vaba aja teenustest. Kui arvestada siinjuures piirkonna niigi madalaid keskmisi sissetulekuid, saab kindlalt väita, et paljud Antsla valla elanikest ei saa endale lubada enam kui koha peal pakutavat.

Paljud inimesed nagu näitab (joonis 11) leiavad lahenduse sel moel, et lahkuvad vallast.

Sada ja enam aastat tagasi mil tervishoiuteenused polnud väiksemates kohtades kergesti kättesaadavad ning nende kvaliteetki polnud teab mis tasemel oli tunduvalt parem inimeste omavaheline läbikäimine. Ühiselt korraldati talgud ning ka vaba aega niipalju kui seda oli, veedeti üheskoos. Sotsiaalse sidususe tase oli sel ajal kindlasti parem kui tänapäeval, mil suur osa inimestest (mitte ainult noored) suhtleb valdavalt moodsate kommunikatsiooniseadmete vahendusel.

Seepärast ongi täna olulisem parandada sotsiaalset läbikäimist ning näidata üles enam hoolivust. See on aga valdkond mida saab teha üheskoos.

Käesolevat profiili hakatakse järgnevatel aastatel järjepidevalt täiendama. Seejuures püütakse erinevate küsitluste käigus enam teada saada kohalike elanike arvamusi ja seisukohti valdkondades mis on muudetavad ja parandatavad kohalikul tasandil.

ÜLDHINNANG Antsla valla terviseindikaatoritele 2005-2010

Väga hea – kui näitaja on tublisti paranenud Hea – kui näitaja on veidi paranenud Rahuldav – kui näitaja pole perioodil muutunud Halb – kui näitaja on langustendentsiga Väga halb – kui näitaja on väga halb	Väga halb	Halb	Rahuldav	Hea	Väga hea
1. ÜLDANDMED					
Aastakeskmise rahvaarv	X				
Rahvastiku sooline jaotus			X		
Rahvastiku vanuseline jaotus			X		
Asustustihedus			X		
Loomulik iive	X				
Ränne	X				
Kohaliku omavalitsuse eelarve			X		
Tulumaksu laekumine		X			
Demograafiline tööturururveindeks		X			
2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDSED VÕIMALUSED					
<i>Tööturu situatsioon</i>					
Maksumaksjad (sh. miinimumpalga saajad)		X			
Keskmine brutotulu		X			
Töötus		X			
<i>Toimetulek</i>					
Ravikindlustusega kaetud		X			
Toimetulekutoetused		X			
Sotsiaaltoetused			X		
Sotsiaalteenused				X	
<i>Kaasatus kogukonna tegevustesse</i>					
Kogukonna motivaatorid		X			
Elanike kaasamine			X		
Naabrivalve piirkondade arv				X	
Kultuurielus osalemise ja tarbimise võimalus				X	

3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG					
Õpilaste arv haridusasutustes			X		
Koolikohustuse täitmine				X	
Noorte süüteod				X	
Laste ja noortega tegelevad asutused				X	
Ohutu õpi- ja elukeskkond			X		
Laste ja noortega tegelevad asutused				X	
Koolitoit				X	
Õpilastransport				X	
4. TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND					
Huvitegevus ning vaba aja veetmise kohad				X	
Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad			X		
Transport ja teedevõrk			X		
Keskkonna mõjurid				X	
Kuriteod				X	
Liikluskuriteod ja -õnnetused			X		
Tulekahjud			X		
Alkoholi müüvad kauplused		X			
5. TERVISLIK ELUVIIS					
Tervisealase teabe kättesaadavus		X			
Tervislikku eluviisi toetavad üritused paikkonnas			X		
6. TERVISETEENUSED					
Tervishoiuteenused			X		
Nõustamisteenused			X		

Kasutatud kirjandus ja dokumendid

- 1 "Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 " 2008
www.valitsus.ee/failid/Rahvastiku_tervise_AK_2009_2020.pdf
2. Antsla Vallavalitsusesd saadud arvnäitajad.
3. Statistikaameti statistiliste näitajate andmebaas www.stat.ee
4. Tervise Arengu Insituut www.tai.ee
5. Lõuna Politseiprefektuur
6. Keskkonnaamet
7. Päästeamet
8. Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofiili koostamine Juhised Tervise Arengu Instituut
www.terviseinfo.ee/.../KOHALIKU_OMAVALITSUSE_JA_MAAKONNA_TERVISEPROFII LI_KOOSTAMINE_est_2009.pdf
9. Võru Maavalitsuse alaealiste komisjon
10. Võru Maavalitsuse tervisehoiuosakond
11. Võru maakonna terviseprofiil, Võru 2010 www.werro.ee/failid/tervis/tdoc/Voru_terviseprofiil.pdf
12. Võru maakonna sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneering
www.werro.ee/maakond/planeeringud/teemaplaneeringud
13. Rahandusministeerium
14. Maksu-ja Tolliamet www.emta.ee
15. www.keskkonnainfo.ee
16. Terviseamet
17. Äriregister
18. Erinevate Eesti valdade terviseprofiilid
19. Antsla valla arengukava 2011 – 2024 www.antsla.ee
20. Antsla valla jäätmekava aastateks 2007 -2012
21. Antsla valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2008 -2020
22. Sotsiaalkindlustusamet www.ensib.ee
22. Töötukassa www.tootukassa.ee